

ORSZÁGGYŰLÉSI KÉPVISELŐ

Országgyűlés Hivatala

Irományszám: ~~4/13240~~ ÁTIKTATVA: B/97

Kövér László úrnak
az Országgyűlés elnöke

Érkezett: 2013 DEC 02.

Helyben

Tisztelt Elnök Úr!

A Nemzeti Fenntartható Fejlődési Tanács közjogi jogállásáról, jogköréről, összetételéről és feladatiról, valamint működési kereteiről szóló 57/2008. OGY határozat 5.6. pontja alapján, valamint az egyes házszabályi rendelkezésekről szóló 46/1994. (IX. 30.) OGY határozat 89. § (1) és (2) bekezdésében foglaltaknak megfelelően „Beszámoló a Nemzeti Fenntartható Fejlődési Tanács 2008-2012. közötti működéséről” címmel a mellékelt jelentést nyújtjuk be.

Budapest, 2013. november „28”

Dr. Szili Katalin
tiszteltbeli elnök
független képviselő

Ékes József
tag
Fidesz-Magyar Polgári
Szövetség

Tóbiás József
tag
Magyar Szocialista Párt

Varga Géza
tag
Jobbik Magyarországért
Mozgalom

Dr. Szél Bernadett
tag
Lehet Más a Politika

Dr. Aradszki András
tag
Kereszténydemokrata Néppárt

Beszámoló
a Nemzeti Fenntartható Fejlődési Tanács
2008-2012. közötti működéséről

Tartalomjegyzék

1. Vezetői összefoglaló	3
2. Beszámoló az NFFT létrehozásáról és tevékenységéről: 2008.....	4
2.1. A Tanács létrehozása és tagjainak felkérése	5
2.2. Nemzetközi együttműködések.....	5
3. Az NFFT tevékenységéről: 2009	6
3.1. A Tanács működési rendje és szerkezete.....	6
3.2. Tanácsülések.....	6
3.3. A Tanács kiemelt feladatai	7
3.4. Nemzetközi együttműködések.....	7
3.5. Rendezvények.....	7
4. Az NFFT tevékenységéről: 2010	8
4.1. Tanácsülések.....	8
4.2. A Tanács kiemelt feladatai	8
4.3. Nemzetközi együttműködések.....	8
4.4. Rendezvények.....	8
5. Az NFFT tevékenységéről: 2011	9
5.1. Tanácsülések.....	9
5.2. A Tanács kiemelt feladatai	9
5.3. Nemzetközi együttműködések.....	9
5.4. Rendezvények.....	10
6. Az NFFT tevékenységéről: 2012	10
6.1. Tanácsülések.....	10
6.2. A Tanács kiemelt feladatai	10
6.3. Nemzetközi együttműködések.....	11
6.4. Rendezvények.....	11
7. Mellékletek	12
7.1. Állásfoglalások: 2008.....	12
7.1.1. Közös Nyilatkozat a Nemzeti Fenntartható Fejlődési Tanács megalakulásáról.....	12
7.2. Állásfoglalások: 2009.....	13
7.2.1. Az NFFT állásfoglalása az energia- és klímapolitika aktuális kérdéseiről.....	13
7.2.2. Az NFFT állásfoglalása a pénzügyi válságról	14
7.3. Állásfoglalások: 2010.....	15
7.3.1. Az NFFT a készülő Európai Duna Stratégiával kapcsolatos állásfoglalása	15
7.4. Állásfoglalások: 2011.....	25
7.4.1. Az NFFT állásfoglalása Magyarország új alaptörvényéről.....	25
7.4.2. Az NFFT állásfoglalása a „Nemzeti Vidékstratégiai Konceptió – 2020” vitaanyagáról.....	26
7.4.3. Az NFFT állásfoglalása a „Nemzeti Energiastratégia 2030” vitaanyagáról.....	28
7.5. Állásfoglalások: 2012.....	31
7.5.1. Az NFFT állásfoglalása a földforgalmi törvényjavaslatról.....	31
7.6. Részvétel nemzetközi eseményeken	34
7.7. A Nemzeti Fenntartható Fejlődési Keretstratégia 2012-2024 kidolgozásának összefoglalója.....	35

1. Vezetői összefoglaló

A Nemzeti Fenntartható Fejlődési Tanács (NFFT) – európai mértékkel mérve is – olyan előremutató intézmény, amely 2008-ban ötpárti konszenzussal jött létre.

Alapvető feladata a nemzet hosszútávú sikerességével, erőforrásainak fenntartásával kapcsolatos társadalmi célok képviselése, valamint az aktuális parlamenti és kormányzati döntések hatásainak számbavétele e célok érdekében. A Tanács feladatának teljesítése érdekében ajánlásokat, véleményeket és állásfoglalásokat készít, melyek célja a fenntarthatósági szempontok érvényesülésének elősegítése a törvénykezésben. A Tanács információkat juttat el az országgyűlési képviselőknek a fenntartható fejlődés nemzeti érdekeiről.

A Tanács kiemelt feladata a fenntarthatóságához szükséges szemléletváltás mielőbbi bekövetkezésének elősegítése a társadalom minden szegmensében. A Tanács a társadalmi részvétel erősítése érdekében a nyilvánosság elérését változatos formában serkenti és támogatja. Az NFFT számos sajtómegjelenés mellett kiadványokkal is segíti a szélesebb közönség és a szakmai szervezetek tájékozódását a fenntarthatóság kérdéskörében.

A Tanács működési formái közé tartoznak a rendszeres plenáris ülések, a Tanács munkabizottságainak ülései, konferenciák, műhelybeszélések, szakmai és civil fórumok.

A Tanács számos kutatásra támaszkodva 2010-re elkészítette a „*Jövőkereső*” jelentést. Ebben a munkában leltárt készített a hazai fenntarthatósági problémákról és kihívásokról, valamint felhívta a társadalom és a döntéshozók figyelmét a szükséges változásokra. Fontos üzenete a *Jövőkereső*-nek, hogy a fenntartható fejlődés helyes megközelítése nem pusztán ökológiai – tehát a fenntartható fejlődés nem pusztán emelt szintű környezetvédelem – hanem az társadalmi-kulturális, valamint gazdasági jelenség is.

2010 és 2012 között széles körű szakmai és társadalmi egyeztetés után elkészült a *Nemzeti Fenntartható Fejlődési Keretstratégia* (NFFS) tervezete, amelynek kidolgozását az Országgyűlés utalta a Tanács feladatkörébe. A keretstratégia, arra a felismerésre építve, hogy a magyar társadalom ma nem fenntarthatóan, erőforrásait felélő módon működik, az átmenetet hivatott biztosítani a fenntartható társadalom felé.

Az NFFS számos ponton továbblép a 2007-ben elkészült első hazai fenntartható fejlődési stratégiához képest. Nagyobb hangsúlyt kap a fenntartható társadalom felé való átmenet kulturális feltétele: a fenntarthatóságot támogató értékek megerősítése, a megfelelő intézményrendszer kialakítása. A Keretstratégia nem csak a kormánynak kíván feladatokat adni, hanem közös cselekvésre, együttműködésre hívja a családokat, a társadalmi szervezeteket, a vallási közösségeket és a vállalatokat is. A Keretstratégia az Alaptörvény – a korábbi Alkotmányhoz képest nagyobb terjedelemben és részletesebben megjelenő – fenntartható fejlődéssel és a jövő nemzedékekkel kapcsolatos jogainak és kötelezettségeinek teljesülését is elő szeretné segíteni.

A Tanács 2009-ben a nemzetközi szinten is megjelent, az Európai Unió és tagállamai fenntartható fejlődéssel kapcsolatos törekvéseinek, célkitűzéseinek és programjainak mélyebb megismerése, valamint a hazai törekvések és eredmények megismertetése céljából. Ezek a tapasztalatok is segítették a készülő NFFS végső formájának kialakítását.

A különböző rangos nemzetközi szervezetek munkájában aktívan tevékenykedő NFFT az együttműködést serkenti a tagállamok között a fenntartható fejlődés érdekében. Emellett

ez a tevékenység lehetővé teszi a nemzetközi jó gyakorlatok megismerését Magyarországon, valamint az ezen a téren elért hazai eredmények széleskörű nemzetközi megismertetését és népszerűsítését. Az egyre szélesebb körű nemzetközi kapcsolatrendszerrel a Tanács is segíti az Alaptörvényben foglalt kötelezettségünk teljesítését a fenntartható fejlődés érdekében.

A Tanács működésének eredményei egyelőre inkább az egyes döntéshozói, döntéselőkészítői szintek gondolkodásmódjának formálásában mutatkoznak meg (egy-egy szakágazati stratégiák, koncepciók már tartalmazzák a fenntarthatósági problémákkal való szembesülést, s néhány fenntarthatósági elv hangsúlyosan meg is jelenik ezekben), a magyar társadalom mindennapi működésében a fenntarthatósági követelmények teljesülésétől távol vagyunk. Ugyancsak jelentős hatása van a Tanácsnak az érdeklődő laikus és szakmai közvélemény érdeklődését felkeltő rendezvények (konferenciák, műhelyviták, fórumok) megszervezésével, vagy más szervezetek által rendezett ilyen eseményeken való részvételével. A Tanács tagjai rendszeres közreműködői a fenntartható fejlődést elvét és gyakorlatát megismertető televíziós sorozatnak, a *Jövő-Időben* című műsornak (ami az m1 csatorna egyik legnézettebb adásává vált). A visszajelzések szerint az NFFT a fenntartható fejlődés terén kompetens, integratív szervezetként elismert intézménnyé vált.

2. Beszámoló az NFFT létrehozásáról és tevékenységéről: 2008

A Nemzeti Fenntartható Fejlődési Tanács 2008 októberében alakult meg két Országgyűlési Határozat¹ alapján, melyek kimondták:

„Az Országgyűlés a hazai fenntartható fejlődési alapelvek, célkitűzések, átfogó feladatok meghatározásának elősegítése, a vonatkozó tervezési és egyeztetési feladatok koordinálásának támogatása, a nyilvánosság és a társadalmi részvétel erősítése érdekében a fenntartható fejlődés ügyeivel foglalkozó testületet - Fenntartható Fejlődési Tanácsot - hoz létre. A Tanács a fenntartható fejlődéssel foglalkozó stratégia rendszeres megújításában és végrehajtásában közreműködő szervezetek fóruma.

A Tanács a fenntartható fejlődés kérdéskörében az Országgyűlés által létrehozott egyeztető, véleményező, javaslattevő testület, mely az Országgyűlés, továbbá saját kezdeményezésére napirendre tűzött kérdéseket vitat meg, s azokra vonatkozóan kialakítja véleményét, s azt javaslat, ajánlás vagy állásfoglalás formájában közléteszi.”

Az OGY határozatok által nem szabályozott kérdésekben a Tanács ügyrendje az irányadó, melyet a Tanács első ülésén, 2008. október 10-én fogadott el.

¹ 100/2007. OGY Határozat a Magyar Köztársaság hosszú távú fenntartható fejlődésével kapcsolatos tervezési és egyeztetési folyamat feladatairól;

57/2008. OGY Határozat a Nemzeti Fenntartható Fejlődési Tanács közjogi jogállásáról, jogköréről, összetételéről és feladatairól, valamint működési kereteiről

2.1. A Tanács létrehozása és tagjainak felkérése

Az NFFT létrehozásáról szóló két OGY határozatot a betervezők közösen készítették elő, és az Országgyűlés mindkettőt konszenzussal fogadta el.

A Tanács elnöke az Országgyűlés mindenkori elnöke, akinek munkáját négy társelnök segíti. Tagjait az OGY határozatban szereplő következő érdekképviseleti csoportok adják:

- a parlamenti pártok képviselőcsoportjai (1 fő képviselőcsoportonként),
- a Magyar Tudományos Akadémia (3 fő),
- a gazdasági kamarák (2 fő),
- az egyházak (2 fő),
- a szakszervezetek (2 fő),
- a munkaadói szervezetek (2 fő),
- az önkormányzati szövetségek (2 fő),
- a Műszaki és Természettudományi Egyesületek Szövetsége (1 fő),
- a Magyar Rektori Konferencia (1 fő),
- a szociális ügyekkel, illetve egészségüggyel foglalkozó civil szervezetek (2 fő),
- a nemzeti és etnikai kisebbségi szervezetek (2 fő),
- a környezet- és természetvédő civil szervezetek (2 fő),
- a réteg- és korosztályi civil szervezetek (2 fő) és
- az oktatási és kulturális civil szervezetek (2 fő).

Az NFFT mielőbbi működése érdekében először a parlamenti pártok választották meg frakciójuk delegáltját. A civilek esetében - a zöld szervezetek kivételével - a Tanács Titkársága szervezett küldöttválasztó fórumot a Parlament épületében, amelyre közel hatszáz civil szervezet jelentkezett előzetesen. A fórumra 2008. szeptember 19-én került sor.

2.2 Nemzetközi együttműködések

A Titkárság már 2008 őszén felvette a kapcsolatot két nemzetközi szervezettel, az EEAC-val (Európai Környezetvédelmi és Fenntartható Fejlődési Tanácsok Hálózata) és az ESDN-nel (Európai Fenntartható Fejlődési Hálózat), és az év második felében az NFFT munkatársai megfigyelőként részt vehettek e hálózatok munkájában.

A Fenntartható Fejlődési Tanácsok Hálózata (EEAC) az 1990-es évek elején alakult és független nemzeti tanácsok hálózataként működik. Évente egy nagy konferencián és több munkacsoportülésen, szemináriumon, műhelyvitán vesznek részt a tagok. Jelenleg négy munkacsoportban, a Fenntartható Fejlődés, az Energetika, az Ökoszisztéma és a Tenger munkacsoportjaiban folyik közös munka. A Hálózat a közös munka folyamán kialakult véleményekről tematikus állásfoglalásokat ad ki.

Az Európai Fenntartható Fejlődési Hálózat (ESDN) 2002-ben alakult a tagországok fenntartható fejlődési stratégiájának és a kapcsolódó politikáknak az elkészítéséért, illetve végrehajtásáért felelős kormányzati szervek részvételével, azért hogy kölcsönös tapasztalatcserével segítsék egymás munkáját, illetve aktív résztvevői legyenek az európai folyamatoknak.

3. Az NFFT tevékenységéről: 2009

3.1. A Tanács működési rendje és szerkezete

A megalakulás után a Tanács működési rendjének kialakítása, valamint a munkáját segítő munkabizottságok létrehozása és működtetése volt a legfontosabb feladat.

Az OGY határozat évente 4 ülést irányoz elő, és meghatározza, hogy a Tanács az éves elfogadott munkaprogram szerint dolgozzon. A tanácsülések napirendje részben a munkabizottságok, részben a Tanács tagjainak javaslataiból tevődik össze, melyről az Elnökség dönt.

Az alábbi munkabizottságok alakultak 2009-ben:

- Szakmai-Tudományos Munkabizottság – A munkabizottság célja, hogy javaslatokat dolgozzon ki a Tanács számára, és a Tanács elé kerülő különböző javaslatokat fenntarthatósági szempontok szerint összehangolja.
- Energia-Klíma Munkacsoport – A kormányzat, a gazdaság, a tudomány, és a civil szervezetek szakértőiből álló munkacsoport célja, hogy a fenntartható fejlődéssel összhangban javaslataival segítse a Nemzeti Fenntartható Fejlődési Tanács munkáját az energiapolitika és éghajlatváltozás területén.
- Vidék és Agrár Munkabizottság – A Tanács munkáját abban segíti, hogy egy új szellemiségű, integrált, a nemzeti adottságokra, a helyi közösségekre és erőforrásokra építő, a táji sokféleséggel számoló vidékpolitikára és vidékfejlesztésre tudjon javaslatokat megfogalmazni.
- Vízpolitikai Munkabizottság – amely a Magyar Tudományos Akadémia Környezet-tudományi Elnöki Bizottságával (MTA KÖTEB) közösen került megszervezésre, céljaul tűzte ki, hogy elősegítse a víz stratégiai szerepének biztosítását, jó minőségének megőrzését és a közfigyelem felkeltését.
- Társadalmi Tudatosság Munkabizottság – melyet a Jövő Nemzedékek Országgyűlési Biztosának Hivatalával közösen alakított meg, feladatának azt tekintette, hogy az NFFT által képviselt témákat a társadalom számára is érthetővé, ismertebbé tegye.
- Egészségügyi és Szociális Munkabizottság – amely háttéranyagokat készített a készülő Nemzeti Fenntartható Fejlődési Stratégia számára.

A Nemzeti Fenntartható Fejlődési Tanács a tiszteletbeli elnök státuszának létrehozásával 2009. augusztus 28-i ülésén módosította korábbi Ügyrendjét.

3.2. Tanácsülések

2009-ben a Tanács hat alkalommal ülésezett. A Tanács állásfoglalást adott ki a pénzügyi és gazdasági válsággal, valamint energia- és klímakérdésekkel kapcsolatban, továbbá részletesen tárgyalt többek között agrárügyekről, vízpolitikai kérdésekről és az oktatásról. A Tanács saját küldetéséről is elfogadott egy nyilatkozatot. (A nyilatkozat és az állásfoglalások teljes szövege a 7. *Mellékeletek* fejezetben olvasható.)

3.3. A Tanács kiemelt feladatai

A Tanács kiemelt feladata Magyarország fenntarthatósági jelentésének elkészítése volt, mely a további munkát is megalapozta. A jelentés, mely a „Jövőkereső” címet viseli, számos tudós, szakember bevonásával, széles statisztikai adatbázisra támaszkodva készült el. (A jelentés rövidített változata 2009. november végén beterjesztésre került az Országgyűlésnek.)

Az Országgyűlés 2009. június 22-i ülésén fogadta el az „Országgyűlési határozati javaslat az Éghajlatvédelmi kerettörvény elkészítéséről” c. előterjesztést. Ennek értelmében a törvény szakmapolitikai előkészítéséért az NFFT lett a felelős. Az ezzel kapcsolatos előkészítő munkálatokat a Tanács Energia- és Klíma Munkacsoportja végezte. Az OGY határozata alapján egy kisebb szakértői munkacsoport elindította a törvény szakmapolitikai előkészítésének folyamatát. A törvény koncepciójához háttér tanulmányok készültek, a több hónapos munkával elkészült koncepciót az Energia-Klíma Munkacsoport és a Szakmai-Tudományos Munkabizottság is megvitatta. A törvény koncepciója az Országos Környezetvédelmi Tanács ülésén is téma volt, és a vita végén az OKT támogatta a koncepciót. A Tanács 2010. január 21-én elfogadta a törvénytervezetet, amely 2010 februárjában került az Országgyűlés elé, de elfogadására nem került sor.

Neves szakértők, tudósok, politikusok és kormányzati vezetők részvételével a Vízpolitikai Munkabizottság nemzeti vízstratégia elkészítését kezdeményezte, melynek szakmai-tudományos megalapozásában aktívan közreműködött. A másik kiemelten kezelt téma a Duna kérdése, a hajózhatóság, illetve a készülő EU Duna Régió Stratégia volt. Utóbbi téma kapcsán, az NFFT rendszeresen részt vett a nemzeti és nemzetközi egyeztetéseken, amelyeken felhívta a figyelmet a fenntarthatósági szempontok fontosságára.²

2009-ben elkészült az NFFT honlapja (www.nfft.hu), amely tájékoztatást ad a Tanács felépítéséről és munkájáról, valamint fenntarthatósággal kapcsolatos hírekről.

3.4. Nemzetközi együttműködések

A Tanács döntése értelmében 2009. év elején felvette hivatalosan is a kapcsolatot az Európai Környezetvédelmi és Fenntartható Fejlődési Tanácsok Hálózata (EEAC) vezetésével. Az NFFT-t 2009-től felvették a tagok közé.

Az ESDN hálózatban folyó munka középpontjában 2009-ben az Európai Unió Fenntartható Fejlődési Stratégiájának illetve a Lisszaboni stratégiának a megújítása állt. Az ESDN képviselői megkeresték az NFFT-t és kezdeményezték, hogy társult tagként vegyen részt a hálózat munkájában, így az ESDN közgyűlésén és különböző eseményein. Így észrevételeinket illetve javaslatainkat megjeleníthetjük az ESDN állásfoglalásaiban.

3.5. Rendezvények

Az NFFT számos helyi, regionális és országos tanácskozást szervezett a fenntartható fejlődés témakörében. Ebben partnerei voltak többek között: a Magyar Tudományos Aka-

² 2011. január 1. és június 30. között Magyarország első ízben töltötte be az Európai Unió Tanácsának soros elnöki tisztségét. A prioritások között többek között szerepelt a víz stratégiai szerepének megvitatása, a Duna Régió Stratégia magyar elnökség alatti elfogadása.

démia, a Jövő Nemzedékek Országgyűlési Biztosa Hivatala, a Brit Nagykövetség, a Magyar Természetvédők Szövetsége, a Magyar Közgazdasági Társaság, a Budapesti Corvinus Egyetem, a Budapest Alapítvány, valamint a Magyarországi Üzleti Tanács a Fenntartható Fejlődésért.

4. Az NFFT tevékenységéről: 2010

4.1. Tanácsülések

Ebben az évben tavasszal, a Tanács két alkalommal ülésezett, ahol sor került az Éghajlatvédelmi kerettörvény tervezete, a *Jövőkereső* kommunikációs terve, valamint a *Zöldgazdaság Magyarországon: Stratégiai Cselekvési Terv* megvitatására.

Az évi harmadik tanácsülésen, a 2010. évi országgyűlési választások eredményeinek megfelelően személyi változások történtek a Tanács elnökének³ személyében, valamint megtörtént a delegáltak Ügyrend szerinti újrajelölése is. Megváltozott a Titkárság munkatársainak összetétele is.

4.2. A Tanács kiemelt feladatai

A fenntarthatósági jelentéssel párhuzamosan kezdett el a Tanács az Éghajlatvédelmi kerettörvény tervezetének előkészítésén dolgozni, amit 2010. január végén terjesztett az Országgyűlés elé.

A *Jövőkereső* megismerése után az Országgyűlés felkérte az NFFT-t, hogy az abban megfogalmazott kérdésekről folytasson társadalmi párbeszédet. Másrészt felkérte a Tanácsot, hogy dolgozza ki a Nemzeti Fenntartható Fejlődési Keretstratégiát és azt megvitatásra és elfogadásra terjessze az Országgyűlés elé.

4.3. Nemzetközi együttműködések

2010-ben a nemzetközi konferenciák főbb témái a „zöld növekedés” és a „zöld stratégiák” a fenntartható fejlődés tükrében voltak. Ebben a kérdéskörben több munkacsoportülésen és a két nemzetközi partnerszervezetünk – az EEAC és az ESDN – éves konferenciáján is részt vettünk.

4.4. Rendezvények

2010 tavaszán három részes gazdaságpolitikai fórum-sorozatot szerveztünk, amelyen az elmúlt 20 év gazdaságpolitikáját és a jövő irányait vitatták meg a résztvevők a fenntarthatóság szemszögéből.

2010. április 13-án nyílt meg a „Tükörben a világ” című interaktív kiállítás az Iparművészeti Múzeumban, amelyhez egy egész napos országos konferencia is kapcsolódott.

³ A Tanács elnöke - a 100/2007. (XI. 14.) OGY határozat alapján - az Országgyűlés mindenkori elnöke.

5. Az NFFT tevékenységéről: 2011

5.1. Tanácsülések

A Tanács 2011-ben öt alkalommal ülésezett. Az eseményeken számos stratégia és törvénytervezet megvitatására került sor, melyek közül kiemelt jelentőségűek: Nemzeti Vidékstratégia, Nemzeti Energiastratégia, Semmelweis Terv, köznevelési és felsőoktatási törvénytervezetek.

5.2. A Tanács kiemelt feladatai

A Tanács március 1-jei ülésén elfogadta a Nemzeti Fenntartható Fejlődési Keretstratégia (NFFS) elkészítésének menetrendjét. Szintén a március 1-jei ülésen a Tanács egyhangúlag elfogadta az Ügyrend módosítását, mely a civil delegáltak választására vonatkozó pontosító javaslatokat tartalmazott.

Létrejött a Stratégiai Munkabizottság (a Szakmai-Tudományos Munkabizottság utódjaként), melynek elsődleges feladata a készülő NFFS szakmai koordinálása lett. Újra alakult a Szakmai Egyeztető Munkabizottság, melynek feladata a kiemelt fontosságú tervek, programok, stratégiák és törvénytervezetek megvitatása és állásfoglalás előkészítése a Tanács részére.

Az NFFS készítését segítő, a Titkárság kezdeményezésére megalakult a Nemzeti Fenntartható Fejlődési Stratégiát Előkészítő Munkabizottság nyolc miniszterium 33 államtitkárságának/főosztályának 35 munkatársából.

5.3. Nemzetközi együttműködések

2011-ben az EEAC tevékenységének középpontjában a társszervezetekben is zajló Rio+20 előkészület állt. Egyezség született az EEAC „zöld gazdaság” állásfoglalásáról is. Számos telefonkonferencián is tanácskoztunk a munkacsoport tagjaival. Delegációnk az EEAC éves kongresszusán és közgyűlésén Wroclavban is képviselte az NFFT-t.

Az ESDN éves konferencia, amelyen a Tanács tagja, Vida Gábor tartotta a nyitóbeszédet, az európai erőforrás-politikát helyezte a fő helyre fenntartható fejlődési szempontból. A konferencia résztvevői elfogadtak egy, az EU-nak és tagállamainak szóló az „*Erőforrás-kezelésment a fenntartható fejlődés keretein belül*” című ajánlást.

Számos EEAC és ESDN munkacsoportülésen, műhelyvitan is részt vettünk.

Tavasszal részt vettünk a Kárpát-medencei magyar környezet- és természetvédő civil szervezetek találkozásán Nyárádszentlászlón és a Makfalvi Székely Majálison, ahol a Nemzeti Fenntartható Fejlődési Keretstratégiáról folyt kerekasztal-beszélgetés. Mindkét fórumon sikerült felkelteni a határon túli regionális fenntartható fejlődési stratégiák kidolgozása iránti érdeklődést, és ennek elősegítésére készült el az NFFT felkérésére az NFFS műhelytanulmányok sorozatban a „*Határon túli, regionális fenntarthatósági stratégia kialakításának lehetősége*” tanulmány.

5.4. Rendezvények

2011. április 5-én a Parlamentben zajlott a civil delegált választás melynek előkészítésekör kétezemél több civil szervezetet keresett meg a Titkárság. A választás a réteg- és korosztályi, az oktatási és kulturális valamint a szociális illetve egészségüggyel foglalkozó civil szervezetek körében zajlott. A környezet- és természetvédő szervezetek továbbra is külön eljárásban választották meg küldötteiket.

Az NFFS elkészítését megalapozó háttérkutatások bemutatásáról 2011. június 23-án kétszáz résztvevővel rendeztünk konferenciát a Magyar Tudományos Akadémián.

Az NFFS előkészítő megbeszéléseken szakmai és civil szervezetek, tudományos műhelyek ajánlásait kértük arról, mit tartalmazzon a készülő stratégia. Az NFFS társadalmi vitája során a honlapon folyamatosan fogadtuk az észrevételeket. Az országszerte megrendezett fórumok, melyekre 12 alkalommal került sor november-december folyamán, lehetőséget teremtettek a személyes vitára is. Emellett nyolc alkalommal meghívottként vettünk részt más szervezetek NFFS-sel kapcsolatos eseményén. Az elkészült anyag a körültekintő és széleskörű társadalmi egyeztetésnek köszönhetően számos változtatásban csiszolódva érte el végleges formáját.

A társadalmi vita példaértékű volt, mint jó gyakorlat, javasolható más dokumentumok előkészítése során is. Újszerű elem volt, hogy a stratégia megírása előtt több előkészítő/tanácsadó találkozót szerveztünk. A civil szervezetek gyakran bírálják a döntéshozókat, hogy csak látszat társadalmi egyeztetések folynak, az érdekelteknek nincs lehetősége érdemben beleszólni a folyamatba. Az NFFS-tervezet folyamatosan változott az egyeztetések hatására, s elmondható, hogy a szakmai-tudományos hozzászólásokon túl a civil szervezetek javaslatai is megvitatásra és mérlegelés után beépítésre kerültek.

6. Az NFFT tevékenységéről: 2012

6.1. Tanácsülések

A Tanács 2012-ben négyszer: márciusban, májusban, októberben és decemberben ülésezett. A tavaszi ülések középpontjában az NFFS megvitatása, illetve elfogadása állt, míg az őszi ülések elsősorban azokat a koncepciókat tárgyalták, amelyek az Európai Unió 2014-2020-as költségvetési ciklusa támogatási forrásai felhasználásának hazai tervezését, előkészítését szolgálják.

6.2. A Tanács kiemelt feladatai

2012 áprilisában elkészült az NFFS Stratégiai Környezeti Vizsgálata (SKV), melynek megállapításait nemcsak az NFFT tagjai és szakértői ismerhették meg, de a 30 napos társadalmi párbeszéd folyamán lehetőség volt újra véleményezni az NFFS aktuális változatát is. Az SKV javaslatainak döntő többsége beépült az NFFS-be.

Elkészült az NFFS végső tervezete, melyet a Tanács az országgyűlési határozati javaslat tervezetével együtt 2012. május 16-i ülésén elfogadott. A Tanács országgyűlési képviselő

tagjai az NFFS-t önálló képviselői indítványként 2012. novemberében terjesztették a Parlament elé.

Az NFFS számos ponton továbblép a 2007-ben elkészült első hazai fenntartható fejlődési stratégiához képest. Nagyobb hangsúlyt kap a fenntartható társadalom felé való átmenet kulturális feltétele: a fenntarthatóságot támogató értékek megerősítése, a megfelelő intézményrendszer kialakítása. A Keretstratégia nem csak a kormánynak kíván feladatokat adni, hanem közös cselekvésre, együttműködésre hívja a családokat, a társadalmi szervezeteket, a vallási közösségeket és a vállalatokat is. A Keretstratégia az Alaptörvény – a korábbi Alkotmányhoz képest nagyobb terjedelemben és részletesebben megjelenő – fenntartható fejlődéssel és a jövő nemzedékekkel kapcsolatos jogainak és kötelezettségeinek teljesülését is elő szeretné segíteni.

6.3. Nemzetközi együttműködések

2012 a Rio+20 konferencia éve, így számos ehhez kapcsolódó munkacsoport-ülést és műhelyvitát rendeztek világszerte, amelyeken az NFFT aktívan részt vett. Képviseletünk a Magyar Országgyűlést a „*World Summit of Legislators?*” konferencián a brazil szenátus elnökének meghívására, és tagja voltunk a magyar állami delegációnak az ENSZ „Rio+20” csúcsertekezletén a Külügyminisztérium felkérése alapján. Idén is részt vettünk az EEAC és az ESDN éves konferenciáján, ahol bemutattuk, milyen módszertannal készül az új hazai Fenntartható Fejlődési Keretstratégia.

Az EEAC fenntartható fejlődési munkacsoportjának megjegyzései az UNCSD „Nulladik tervezet: ilyen jövőt akarunk” (*Zero Draft: The Future We Want*) című dokumentumába sikeresen integrálta az új NFFS fenntartható fejlődésről vallott 4 dimenziós koncepcióját.

6.4. Rendezvények

Az NFFT számos helyi, regionális és országos tanácskozást szervezett a fenntartható fejlődés témakörében. Ebben partnerei voltak többek között: a Magyar Tudományos Akadémia, az Országos Környezetvédelmi Tanács, a Magyar Természetvédők Szövetsége.

Pótválasztást szervezett a réteg- és korosztályi civil szervezetek képviselői számára a Titkárság 2012. március 21-én, dr. Tóth János sajnálatos halála miatt. Az új képviselő dr. Fekete Roland lett.

2012. április 23-án és 24-én a Stratégiai Munkabizottság kibővített kihelyezett ülésén Gömörszőlősön véglegesült az NFFS, beépítve az SKV ajánlásait is.

2012. április 25-én társszervezőkkel országos konferenciát szerveztünk a Magyar Tudományos Akadémián, „*Fenntartható társadalom: merre haladunk?*” címmel

2012. szeptember 20-án a Parlamentben tartottunk konferenciát, társszervezőkkel, a riói konferencia tanulságairól, a további lehetőségekről.

A nagy látogatottságú rendezvények elősegítik, hogy a fenntarthatósággal kapcsolatos ismeretek szélesebb körben ismertté váljanak. Hozzászólásokban minden alkalommal javasolták a résztvevők, hogy a konferenciákat rendszeresen szervezzük meg a továbbiakban is.

7. Mellékletek

7.1. Állásfoglalások: 2008

7.1.1. *Közös Nyilatkozat a Nemzeti Fenntartható Fejlődési Tanács megalakulásáról*

„Közös Nyilatkozat a Nemzeti Fenntartható Fejlődési Tanács megalakulásáról

Az emberiség globális gondokkal, ellentmondásokkal terhelve lépte át a XXI. század küszöbét. Amíg az emberek alkotói képzelete és teljesítménye kimeríthetetlen a tudományok, a kultúra és a művészetek területén, amíg a gazdaság egyre bővülő mértékben képes előállítani a jólét forrásait, amíg az emberi népesség immár meghaladta a 6,6 milliárd főt, addig a haladás árnyoldalaként szélsőségessé válnak a Földön a társadalmi egyenlőtlenségek. Felerosódott Földünkön a környezet minőségének romlása és a természeti erőforrások kimerülése előre látható. Ezek a tendenciák érvényesülnek a hazai társadalmi-gazdasági folyamatokban is.

Ezért ma és a jövőben úgy kell élnünk, szükségleteinket kielégíteni, hogy a jelen és jövő nemzedékek minden tagja számára biztosítható legyen a méltó élet lehetősége! Ez új erkölcsiséget, új megközelítéseket, szemléletet, gondolkodást és cselekvést, értékrendi változtatást igényel a társadalom egészétől. A Tanács e szemlélet jegyében arra törekszik, hogy érvényesítse a fenntarthatóság elvét a hazai társadalmi-gazdasági viszonyok alakításában, a jogi szabályozásban, s hozzájáruljon ahhoz a tudatformáláshoz, ami a fenntartható fejlődés eszméjét valamennyi magyar polgár számára érthetővé és követendő mintává teszi.

A Nemzeti Fenntartható Fejlődési Tanács – amelyet az Országgyűlés egyhangú szavazással hozott létre - teljes mértékben ennek a gondolatnak, ennek az eszmének a megvalósításán kíván munkálkodni a hazai közéletben.

A jövő fenntarthatósága érdekében azt képviseli, hogy a változtatások közös alapja:

- a társadalom által vallott értékek egyensúlyának megteremtése, amely feltételezi annak elfogadását, hogy az anyagi jóléttel szemben a környezetminőséget és -biztonságot, az egészséget, a társadalmi igazságosságot, és más általános értékeket fontosabbnak kell tekinteni;
- a rendszerszemléletben való gondolkodás, amely szerint az életünket kísérő problémák összefonódtak, amelyeket éppen ezért nem lehet a mai módon, különállóan működő intézményrendszerben megoldani, mert az ember része a globális földi rendszerek;
- nemzeti egyetértés kialakítása a jövő azon céljainak elérése érdekében, mely szerint a környezet adta lehetőségek mértékéhez kell igazítanunk a fogyasztási igényeinket, hiszen a társadalom csak annyit vehet el környezetétől, amennyit a természetes folyamatok képesek újratermelni, pótolni, illetve feldolgozni;

- a társadalomban uralkodó viszonyok újragondolása, az igazságosság, a kölcsönös szolidaritás, az egymásért való felelősség, a megértés, a békesség, az együttműködés, és a befogadás jegyében;
- az egyéni, rövid távú érdekeken történő felülemelkedés, az emberi méltóságból származó alapvető értékek, a közösségi, hosszabb távú, több nemzedékre kiterjedő érdekek előtérbe helyezése.

A Tanács küldetése, hogy követendő példát mutasson mindenki számára az általa vallott értékek megélésében, valóra váltásában, és elősegítse az együttműködés kultúráját.

A felelősség közös, a jövő kötelez!

Budapest, 2008. október 10.”

7.2. Állásfoglalások: 2009

7.2.1. Az NFFT állásfoglalása az energia- és klímapolitika aktuális kérdéseiről

„A Nemzeti Fenntartható Fejlődési Tanács állásfoglalása az energia- és klímapolitika aktuális kérdéseiről

A Tanács üdvözli az ENSZ Éghajlatváltozási Keretegyezmény égisze alatt folyó nemzetközi tárgyalások előrehaladását, de az eddigieknél nagyobb erőfeszítésekre van szükség ahhoz, hogy 2009 végére új nemzetközi megállapodás jöjjön létre az üvegházhatású gázok globális csökkentése érdekében.

A Tanács jelentős fejleménynek tekinti, hogy az Európai Unió elfogadta a Klíma-Energia Csomagot, melynek alapján szükségessé vált a korábbi hazai energiapolitikai, illetve klímapolitikai stratégiai feladatok felülvizsgálata és az EU irányelvek érvényesítése. A Tanács megítélése szerint az egymással összefüggő klíma- és energiapolitika hatékonyságának záloga az, hogy azok a fenntarthatósági megközelítésre épüljenek.

A fentiek teljesítése érdekében a Tanács

- felkéri az Országgyűlést és a Kormányt, hogy mihamarabb vizsgálja felül és újítsa meg a nemzeti energiapolitikai stratégiát az időközben kialakult pénzügyi válságra, gazdasági recesszióra és az energiahordozók importjából származó fokozott függőségi viszonyra való tekintettel, egyúttal támogatva az EU-szintű energiapolitikai együttműködés erősítését és az új közép-európai összehangolt energiapolitika kialakítására irányuló törekvéseket;
- szorgalmazza a klíma- és energiapolitika ügyekben az eddigieknél hatékonyabb kormányzati koordinációs intézményrendszer létrejöttét, egyes jogszabályok megfelelő összehangolását és egyszerűsítését, az energiahatékonyság növelését elősegítő pénzügyi keretek bővítését, az energiatakarékosságot és a klímavédelmet megalapozó társadalmi tudatosság fokozását, az ezekkel összefüggő K +F feladatok nagyobb anyagi támogatását;

- Éghajlatvédelmi kerettörvény kidolgozását kezdeményezi, amely rögzíti a klímaváltozással kapcsolatos legfontosabb hazai célokat és teendőket, az üvegházhatású gázok országos kibocsátásának csökkentését és felső határértékeit, a nem megújuló energiahordozók hazai felhasználásának jelenlegi és távlati korlátozását, illetve a megújuló energiaforrások – a jelenleginél sokkal hatékonyabb szabályozással is előmozdítható – bővítési lehetőségeit. Javasolja, hogy megfelelő szakmai vizsgálatokkal, a hazai adottságok és a nemzetközi együttműködésből adódó feltételek felméréseivel mihamarabb kezdődjön meg a kerettörvény szakmai-tudományos megalapozása, melyben a Tanács kész közreműködni.

Budapest, 2009. január 16.”

7.2.2. Az NFFT állásfoglalása a pénzügyi válságról

„A Nemzeti Fenntartható Fejlődési Tanács állásfoglalása a pénzügyi válságról

A Nemzeti Fenntartható Fejlődési Tanács a pénzügyi-, és az annak nyomán kibontakozó gazdasági válság kapcsán a következő megfontolásokra kívánja felhívni a döntéshozók és a magyar társadalom figyelmét:

1. Emberi civilizációnkat válságok sora fenyegeti. A válságok - többek között a szegénység; az éhínség; a természet gyors pusztulása; az éghajlat megváltozása; a pénzügyi-, gazdasági válság - egy rendszerben léteznek, és egyikük sem oldható meg elkülönített politikákkal. Ezért a pénzügyi válság sem oldható meg csak a pénzpolitika eszközeivel.
2. A válságkezelésre eddig elkülönített pénzügyi források (3100 millió dollár) a világ gazdaság 2007. évi össztermékének 5.7%-a, mely messze felülmúlja az egész emberiséget égető és fenyegető természeti és környezeti problémák megoldására szánt összegeket. A társadalomtól megkövetelt ezen áldozattal egyet lehetne érteni, ha a mozgósított források nemcsak a baj közvetlen elhárítását, hanem a probléma gyökereinek orvoslását is szolgálnák. Ennek hiányában a válságkezelés nem más, mint a problémákat létrehozó gazdasági világmodell újrafinanszírozása, és a válság újratermelése.
3. A pénzügyi válság számos ponton összefonódott a társadalmi igazságtalansággal, és a természeti erőforrások kizsákmányolásával. A pénztulajdonos pénzének visszatartásával addig zsarolhatja az árutulajdonost, amíg az hajlandó áruját olyan áron értékesíteni, amely a pénztulajdonos számára extraprofitot biztosít. Az áru csak határozott ideig tárolható, ami eladási kényszert idéz elő, a kínálat pedig sokszor az önköltség alá nyomja az árakat. A pénz azonban a kamatok miatt „nem romlik” így eltartható sőt jövedelmet termel tulajdonosa számára. A pénz visszatartása megbénítja a gazdaságot, válságot idéz elő.
4. A magas hitelkamatok állandó növekedési kényszert idéznek elő, és ez a növekedés meghaladja azt a mértéket, amit a föld népességének növekedése indokolna, és ráadásul az egyenlőtlen jövedelemelosztás miatt a növekedés nem azokban a térségekben valósul meg, amelyekben a szegénységet enyhíthetné. A növekedésnek ráadásul hiányozik a természeti erőforrás fedezete. A gazdasági növekedés a tudományos-technikai haladás, és a hatékonyság bővülése ellenére meghaladta bolygónk eltartó-képességét. A múlt század végén

átléptük az egy bolygós életmódot, és napjainkban 1.4 bolygónyi erőforrást használunk fel. Ezeket az erőforrásokat a jövő generációktól vesszük el! A fenntartható fejlődés ezzel szemben a jelen és jövő nemzedékek közötti szolidaritást igényli!

5. A fennálló gazdasági világrend legsúlyosabb következménye az erkölcsi hanyatlás, amely egyben oka a pénzügyi, és gazdasági válságnak. A társadalom az anyagi javak megszerzését és a fogyasztást tekinti elsődlegesnek. Az anyagiak megszerzésért folytatott verseny elválasztja az embereket, társadalmi csoportokat, nemzeteket fordít egymással szembe. Az általános értékítéletben háttérbe szorúlnak az olyan értékek, mint a békesség, boldogság, szeretet, igazságosság, amelyek összekötnek bennünket, Háttérbe sorolódik természeti környezetünk tisztelete is, csupán anyagi értékeink megszerzésének eszközeként tekintünk rá, és nem mint nélkülözhetetlen életfeltételeinkre.

6. Amennyiben tehát a pénzügyi és gazdasági válságot a mélyebb okok feltárása és megoldása nélkül oldjuk meg, újratermeljük a társadalmi igazságtalanság és a környezetpusztulás, a nem fenntartható társadalom feltételeit.

A pénzügyi válságot lehetőségként kell felhasználni arra, hogy újragondoljuk társadalmi és környezeti viszonyainkat, kultúránkat. Át kell alakítanunk értékrendünket. Gondolkodásunkat a teljesség, az egyetemlegesség irányába kell fordítsuk, annak érdekében, hogy a megosztó intézményrendszereinket alkalmassá tegyük a rendszerben létező problémák kezelésére. Eljött az ideje, hogy szembenézzünk elkövetett hibáinkkal és új alapokra helyezzük a jövő emberi társadalmát.

2009. március 20.”

7.3. Állásfoglalások: 2010

7.3.1. Az NFFT a készülő Európai Duna Stratégiával kapcsolatos állásfoglalása

„A Nemzeti Fenntartható Fejlődési Tanács készülő Európai Duna Stratégiával kapcsolatos állásfoglalása

Az NFFT üdvözli az Európai Tanács 2009. júniusi döntését, melyben megbízta a Bizottságot a Duna térségre vonatkozó, makro-regionális szintű EU Stratégia 2010. év végére történő elkészítésével.

A Tanács támogatja azt a törekvést, mely szerint Magyarország nagy felelősséget és elkötelezettséget érez a Stratégia sikeres elkészítése iránt, különös tekintettel arra a körülményre, hogy elfogadására az Európai Tanácsban várhatóan 2011. első felében kerül sor, ami az esedékes magyar EU-elnökség kiemelkedő eredménye lehet.

A Tanács a makro-regionális stratégia (MRS) megalkotását olyan eszköznek tekinti, mely új távlatokat és lehetőségeket, valamint valós és hatékony együttműködési keretet és összehangolt végrehajtási feltételrendszert teremtve példaértékű módon elősegítheti e sajátos térség fenntartható fejlődését. Azt a törekvést támogatjuk, hogy a készülő stratégia átfogó

célja a fenntartható fejlődés elérése és a területi kohézió erősítése (egyenlőtlenségek csökkentése) legyen a térségben.

A Stratégia újszerű kezdeményezés, ugyanakkor számos EU és nemzetközi politikai, szakpolitikai, jogi és gazdasági szabályozási, valamint együttműködési előzményre építhet. Új értéket teremthet azáltal, hogy mindezeket integrált módon veszi figyelembe, hangolja össze, illetve fejleszti tovább oly módon, hogy a Stratégia megfelelőképpen tükrözze egyrészt az EU értékeit, alapvető céljait és alapelveit, másrészt megfelelő módon biztosítsa az egyes tagállamok sajátos és közös érdekeinek érvényesítését. A Stratégiának a politikai, társadalmi, kulturális, környezeti és gazdasági területekre egyaránt ki kell terjednie.

A Tanács üdvözli azon kezdeményezéseket, melyek az érték- és örökségvédelemre irányulnak, és amelyek olyan közös európai értékek tiszteletben tartását biztosítják, mint a demokrácia, a tolerancia, az esélyegyenlőség erősítése, a kulturális sokféleség, az oktatás és képzés, a tudományos együttműködés, a természeti és az épített környezet, a szellemi és tárgyi örökség megőrzése. A gazdaságfejlesztésnek a térségi komparatív előnyöket kihasználva, a társadalmi-gazdasági-környezeti szempontokkal összhangban, a környezeti potenciál csökkenése nélkül kell megvalósulnia, úgy, hogy a hálózati alapú társadalomfejlődés, a fenntartható gazdasági szerkezet feltételeinek fejlesztése és a kiemelkedő természeti potenciál megőrzése, fenntartható használata együttesen, komplex módon teljesüljön. Ezek együttesen a társadalmi-gazdasági fejlődés és integráció elősegítését is szolgálják.

Egységes szemléletű fejlesztési elképzelésekkel, közös információs bázissal, a fejlesztést segítő együttes szervezeti és képviseleti rendszerrel nemzetközi és hazai szinten egyaránt többet lehet elérni a térség fejlődése érdekében. A területi lehatárolás esetében összességében a Balti Stratégiához hasonló rugalmas megközelítést javasoljuk, amely földrajzi hatály kérdésében elég rugalmas és azt témafüggővé teszi.

A Tanács egyetért azzal, hogy az erőforrások és értékek védelme és fenntartható használata, valamint a környezetbiztonság javítása átfogó megközelítést és összehangolt nemzetközi együttműködést tesz szükségessé (pl. az éghajlatvédelem, a stratégiai vízkészletek mennyiségi és minőségi védelme, takarékos használata, a biológiai sokféleség megőrzése, az ökológiai hálózatok védelme, az árvízvédelem, a közlekedés- és az energiapolitika terén). A Duna Stratégiában átfogó cél kell, hogy legyen a kiegyensúlyozott, méltányos, egészséges élet közvetlen és hosszú távú környezeti feltételeinek biztosítása. Környezeti szempontból ezért különös figyelmet érdemel a Duna Régió Stratégia viszonya az EU Fenntartható Fejlődési Stratégiájához, megújítandó Lisszaboni Stratégiájához, egyéb fontos politikai dokumentumaihoz (pl. energia és klímacsomag, biológiai sokféleség). Ugyanazeket a kapcsolódásokat kell áttekinteni nemzeti politikáink szintjén is.

Annak érdekében, hogy a Stratégia fő elemei megfeleljenek a fenntarthatóság alapelveinek, az NFFT az EDS kialakításában környezet- és vízpolitikai szempontból a következő fenntarthatósági, hazai sajátosságokon és a nemzetközi együttműködésből következő szempontok figyelembevételét és az alább részletezett feladatok Stratégiába való beiktatását tartja különösen fontosnak.

1) Az EDS kialakításában vegyék figyelembe a Spanyolország, Belgium, Magyarország és az Európai Közösség által a 2010. január 1. és 2011. június 30. közötti EU elnökségi idő-

szakra a vízpolitika és a vízgazdálkodás területére közösen megfogalmazott „útitervben” (2010. december) legfontosabbnak tekintett kulcskérdéseket, amelyek az alábbiak:

- az EU VKI szerinti, első (az Európai Bizottsághoz 2010. március 22-ig benyújtandó) vízgyűjtő-gazdálkodási tervekben megfogalmazott intézkedések,
- az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás, beleértve az árvíz-, vízhiány- és aszálygyakoriság és -intenzitás növekedésének kezelését, az EU vízhiány- és aszálymunkaprogramjának végrehajtását,
- a vizek hidromorfológiai állapotának javítása, a diffúz szennyezések csökkentése, valamint a vízmennyiségi és vízminőségi kérdések integrálása,
- a hosszú időn át szennyezett hordalék és víz-medrek fenntartható kezelése,
- a jövőbeli infrastrukturális projektek negatív környezeti hatásainak kezelése,
- a határokon átnyúló együttműködések erősítése, a közös felelősség és szolidaritás biztosítása a határokkal megosztott vízgyűjtőkön.
- a Duna régióra vonatkozó EU stratégia, az ún. „Duna Stratégia” kidolgozása és beindítása,
- javaslatok kidolgozása az EU Fenntartható Fejlődési Stratégiájának erősítéséhez és végrehajtásához.

2) Az EDS kialakításában vegyék figyelembe azt, hogy a három elnökségi időszakra vonatkozó „útiterv” szerint a fő vízi-környezeti prioritásokat, valamint a vízgazdálkodás legfontosabb kereteit és alapelveit megszabó jogszabályok és jogalkotási feladatok a következők lesznek:

- a Víz Keretirányelv (WFD - 2000/60/EC) és a Felszínalatti Víz Irányelv (2006/118/EC) alkalmazása,
- az Árvíz Irányelv (2007/60/EC) alkalmazása,
- a Felszíni Víz Környezet Minőségi Határértékei Irányelv (EQS - 2008/56/EC) átültetése a nemzeti jogba, az alkalmazást segítő útmutatók kidolgozásának támogatása és megegyezés a kiemelten veszélyes anyagok listájának módosításáról,
- a Tengeri Stratégia Keretirányelv alkalmazása (MSFD – 2008/56/EC),
- alkalmazkodás az éghajlatváltozáshoz a vízpolitika területén,
- megegyezés az ivóvíz irányelv módosításáról (98/83/EC),
- a vízzel kapcsolatos szempontok integrálása más közösségi politikákba, különösen a Közös Mezőgazdasági Politikába, a kohéziós politikába és a nemzetközi együttműködésbe,

- a vízre vonatkozó európai jogszabályokkal kapcsolatos további igények azonosítása.

3) Az EDS kialakításában vegyék figyelembe azt, hogy az Ötödik Víz Világ Fórumra készített Európai Regionális Jelentés (Isztambul, 2009. március) szerint a vízgazdálkodás fő kihívásai Európában jelenleg és a következő évtizedben:

- az éghajlatváltozás és alkalmazkodás,
- a víz, energia és éghajlat kapcsolatainak kezelése,
- a vízhiány- és aszály-kezelés fejlesztése,
- a szennyvízkezelés, és az újrahasznosítás (víz és tápanyagok újrahasznosításának) támogatása,
- következetes stratégia kidolgozása a vízgazdálkodási problémák kezelésére,
- a vízgyűjtő-gazdálkodás,
- a határon átnyúló együttműködés.

4) A vizek élővilága a természetes fluktuációkhoz a hosszú kifutású evolúciós folyamatok során jól alkalmazkodott, az ehhez képest rendkívül rövid időtartamú civilizációs változásokat viszont nem képes károsodás nélkül elviselni. Ezt a megmásíthatatlan tényt az emberi társadalomnak kell tehát felismerni és figyelembe venni, annál is inkább, mert ehhez megvannak a műszaki-technikai lehetőségei. Tehát a természeti adottságokhoz kell igazítani az emberi tevékenységet. Tehát a természeti adottságokhoz kell igazítani az emberi tevékenységet.

5) A Duna vízrendszerére általánosan elfogadható és egységesen alkalmazható ökológiai irányelveket nem lehet megfogalmazni. Minden víztér, így minden vízfolyás, sőt azok minden szinttája rendelkezik ökológiai szempontból egyedi sajátosságokkal, amelyeket nem lehet és nem is szabad figyelmen kívül hagyni. Az ökológia tudománya azonban feltárta a vízfolyásoknak és azok különböző szinttájainak, ill. a hozzájuk kapcsolódó víztereknek (pl. holtmedreknek) azokat a főbb sajátosságait, amelyek alapján hidroökológiai típusokba sorolhatók, s ami által lehetővé válik a beavatkozási és kezelési módok hatásainak átfogóbb elemzése és véleményezése, továbbá a káros hatások előre jelzése és kivédése. A fentiek értelmében, az ökológiai variabilitás akár teljesen egyedi, szinttáj-specifikus beavatkozást, kezelést is igényelhet, vagy tehet csak lehetővé, amelyet a nemzetközi érdekek egyeztetésekor el kell ismerni, illetve ismertetni.

6) A Duna vízgyűjtőn osztozó országoknak a vízgazdálkodás területén jelenleg legfontosabb stratégiai jelentőségű feladata a Víz Keretirányelv előírásai szerint minden felszíni és felszín alatti víz jó ökológiai állapotának biztosítása 2015-ig, illetve, ha ez nem lehetséges, akkor 2021-ig vagy 2027-ig. A vízgyűjtő-gazdálkodási tervekben meghatározták az ennek megfelelő környezeti célkitűzéseket és megtervezték az elérésükhöz szükséges intézkedési programokat. Az EDS kialakításában fő stratégiai célkitűzéseknek kell tekinteni ezeknek az intézkedési programoknak a végrehajtását és ezzel az előírt környezeti célok elérését.

7) A fenntarthatóság hosszú távon csak jól működő (ökológiai szempontból jó állapotú) ökológiai rendszerek fenntartásával valósítható meg. Meg kell őrizni azokat a hidromorfológiai viszonyokat, amelyek nélkülözhetetlenek a Duna jellemző vizes élőhelyeinek és az azokhoz kapcsolódó ökoszisztémák fejlődéséhez és tartós fennmaradásához. A vizes élőhely-típusok egyedülállóan sokszínű mintázata egyben a Duna vízgyűjtője nagy biológiai sokféleségének előfeltételét is jelenti, amelynek védelme ezzel összhangban álló földhasználati- és agárstratégiát követel, elismerve az ökoszisztéma-szolgáltatások közérdekét.

8) A Duna vízgyűjtőjén a vizek jó ökológiai állapota elérésének egyik záloga a természeti értékek, a teljes ökológiai rendszer védelme, a Duna-mente természeti területeinek, tájainak, természeti és kulturális értékeinek, Natura 2000 területeinek a megőrzése, fenntartása a természet önszabályozó működéséhez közelítő állapotok kialakítása, a biológiai sokféleség megőrzése, figyelembe véve többek között az EU természetvédelmi irányelveit, a természetes élőhelyek és a vadon élő növény- és állatvilág megőrzéséről szóló irányelvet (Élőhelyvédelmi irányelv – 1992/43/EGK) és a vadon élő madarak védelméről szóló irányelvet (Madárvédelmi irányelv – 1979/409/EGK).

9) Kiemelt cél a Duna és környezete által kínált természeti és kulturális erőforrásoknak a fenntarthatóság elveire épülő hasznosítása a mezőgazdasági, halászati, erdő- és vadgazdálkodási, ökoturisztikai és infrastrukturális fejlesztések összehangolásával; továbbá a Duna-mente természeti területeinek, tájainak, természeti és kulturális értékeinek, Natura 2000 területeinek a megőrzése, fenntartása, a természetönszabályozó működéséhez közelítő állapotok kialakítása, a biológiai sokféleség megőrzése.

10) Az EDS több évtizedes időtávra készül, ezért a stratégiaalkotásban kiemelt jelentőséget kell kapnia azokra a változásokra (elsősorban az éghajlatváltozás okozta szélsőséges időjárási eseményekre, a vízkészletek jelentős csökkenésére, az olajkorszaknak erre az időszakra tehető végére) történő felkészülésnek, amelyek az emberi civilizációt minőségileg is új kihívások elé fogják állítani.

11) Az Európai Unióban a Víz Keretirányelv életbe lépésével paradigmaváltás következett be a vízgyűjtő-gazdálkodásban, ami elsősorban a vízi környezet és a vizekhez kötődő élővilág állapotának felértékelődésében mutatkozik meg. Az ilyen szellemben most az egész Európai Unió területére elkészült – világviszonylatban is egyedülálló - vízgyűjtő-gazdálkodási tervek intézkedéseinek végrehajtásánál és az új vízpolitikai stratégia érvényre juttatásánál az EDS keretében is külön figyelemmel kell lenni a következő szempontokra:

- A víznek a táj ökológiai adottságaihoz igazodó természetszerű visszatartásának, a kistáji vízkörforgásban való hasznosításának a vízgyűjtő-gazdálkodás alapvető rendezőelvévé kell válnia.
- A Duna és vízgyűjtőjének természetes övezetei eredeti állapotának helyreállítását, a biológiai sokféleség megőrzését, a halállományok rehabilitációját, szelíd idegenforgalmi koncepciók, ökoturisztikai fejlesztések megvalósítását kiemelt feladattá kell emelni.

- Az árvízi kockázatok enyhítése érdekében az árvízvédelmi rendszer fejlesztésének, az előírt árvízi biztonság megteremtésének a "teret a folyóknak" elv, valamint a környezet- és természetvédelmi érdekek figyelembevételével kell történnie.
- Az emberi civilizáció fennmaradásának alapvető feltétele a biológiai sokféleség megőrzése, sőt növelése, mely különös jelentőséget kap a következő évtizedekben. Az éghajlatváltozás okozta vízkészlet csökkenéshez és a szélsőségesebbé váló időjáráshoz való alkalmazkodásához nélkülözhetetlen a vizek természetyszerű visszatartása és hasznosítása, az élőhelyek rehabilitációja. Ennek az elvnek meghatározó módon kell érvényesülnie a vízi és szárazföldi infrastruktúra alakításakor is.

12) A vízkészletek szűkössé válása miatt a vízvisszatartás mellett a vízfogyasztás okszerű csökkentésére is figyelmet kell fordítani (ebben nagy szerepet játszhatnak a víztakarékossági előírások, az új technológiák kifejlesztése és bevezetése, továbbá a szemléletformálás).

13) A Duna vízgyűjtő-gazdálkodási tervében 2015-re (illetve a 2027-ig terjedő időszakra) megfogalmazták a jelentős vízi-környezeti problémák megoldására vonatkozó vízgyűjtő szintű jövőképeket és ezek teljesülésének esélyeit is. Különös súlyt kell helyezni az EDS kialakításában a víziók teljesülési esélyeinek növelésére, hiszen ezeknek a vízióknak a teljesülése a fenntarthatóság kritériumainak megfelelő vízgazdálkodás legfontosabb alapfeltételei közé tartozik.

A Duna-vízgyűjtő szintű legfontosabb víziók a következők:

- szervesanyag szennyezés: tisztítatlan szennyvíz sehol se fog a vizekbe kerülni az egész Duna vízgyűjtőn,
- tápanyagszennyezés: a pontszerű és nem-pontszerű forrásból származó tápanyag kibocsátást az egész Duna vízgyűjtőn úgy fogják szabályozni, hogy se a vízgyűjtő vizeinek, se a Fekete tenger vizének állapotát ne fenyegetse vagy rontsa az eutrofizáció,
- veszélyes anyagokkal történő szennyezés: a Duna vízgyűjtőjén és a Fekete tengernek a Duna vize által befolyásolt részében nem jelent majd veszélyt az emberi egészségre és a vizes élőhelyek állapotára,
- hidromorfológiai változások: azokat úgy fogják kezelni, hogy a folyó múltbeli, jelenlegi és jövőbeli hidromorfológiai változásai az egész Duna vízgyűjtőn sehol se fogják megakadályozni a halak vándorlását és ivását,
- árterületek, a vizes élőhelyek és a Duna kapcsolata: azokat az egész Duna vízgyűjtőn visszacsatolják a folyókhoz és rehabilitálják. Ezeknek a folyóparti területeknek az integráló funkciója biztosítani fogja az önfenntartó vízi élőlényegyütteseket, az árvízvédelmet és a szennyezések csökkentését is a Duna vízgyűjtőjén,
- hidrológiai változások: úgy fogják kezelni, hogy a vizes élőhelyek természetes fejlődése és változatossága ne károsodjon,

- jövőben megvalósuló, infrastrukturális projektek: azokat átlátható módon, a legjobb környezeti gyakorlat és a legjobb lehetséges technikák alkalmazásával fogják megvalósítani az egész Duna vízgyűjtőn, a jó állapot romlását és a határokon átnyúló hatásokat meg fogják akadályozni, és csökkenteni fogják, vagy kompenzálják a negatív hatásokat,
- felszínalatti vizekbe történő szennyezőanyag kibocsátások: azok sehol sem fogják rontani a felszínalatti vizek állapotát az egész Duna vízgyűjtőn, és ahol a felszínalatti víz már szennyezett, ott a jó állapot helyreállítása lesz a cél,
- felszínalatti vizek használata: sehol se fogja meghaladni a rendelkezésre álló, fenntartható módon hasznosítható vízkészleteket a Duna vízgyűjtőjén.

14) Részben már elkészült, 2010 végére pedig teljesen elkészül a Tisza-vízgyűjtő Integrált Vízyűjtő-gazdálkodási Terve. A Tervben – a Duna vízgyűjtő szintjén meghatározott és a Tisza vízgyűjtőjére is érvényesnek tekintett probléma-csoportokon kívül – azonosított három probléma-csoport (árvíz és belvíz, aszály és vízhiány, valamint éghajlatváltozás) a mezőgazdasági vízgazdálkodás kulcsproblémái közé tartozik. Így nagyon fontos, hogy az érintett országok, így Magyarország mezőgazdasági, mezőgazdasági vízgazdálkodási és egyéb érintett szakterületi, illetve területi képviselői aktívan bekapcsolódjanak a Tisza integrált vízgyűjtő-gazdálkodási tervezési folyamatába. Fontos feladat az is, hogy az EDS keretében értékeljék a tiszai tervezés tapasztalatait és vizsgálják meg, hogyan terjeszthető ki az alkalmazott módszertan a Duna más, nagyobb, nemzetközi részvízgyűjtőire, illetve esetleg az egész Duna vízgyűjtőre.

15) A fenntartható, versenyképes, együttműködő és a vidék lakosságmeztartó-képességét célként szem előtt tartó mezőgazdaság kialakítása minden közép- és alsó-dunavölgyi ország közös problémája. A probléma megoldásának alapfeltétele az ökológiai szempontokat figyelembe vevő vízgazdálkodást és ennek keretében az ökológiai vízigények kielégítését prioritásként kezelő politika.

16) Támogatni kell az árvíz, a belvíz, az aszály és a vízhiány kezelésével kapcsolatos EU kezdeményezéseket és a végrehajtásukat biztosító nemzetközi intézményi keretek és módszerek fejlesztését és a kutatási programok eredményeinek hatékony integrálását. Tevékenyen részt kell majd venni az EU vízhiányra és az aszályra vonatkozó stratégiájának 2012-re tervezett felülvizsgálatában.

Az árvizek vonatkozásában kiemelt figyelemmel kell lenni az ICPDR Fenntartható Árvízvédelem a Duna Vízyűjtőjén Akció Programja keretében, az EU 2007/60/EC Árvíz Irányelve és EU Víz Keretirányelve előírásai figyelembevételével a Duna 17 részvízgyűjtőjére 2009 végére elkészített Árvízvédelmi Akciótervekben tervezett intézkedésekre. Az akciótervek legfontosabb stratégiai elemei:

- a megfelelő területhasználati és területfejlesztési szabályozás, árvíz-kockázatkezelési tervek készítése,
- az egykori víz visszatartó és lefolyást-késleltető kapacitások reaktiválása, a meglévő víz visszatartó kapacitások fenntartása, új kapacitások létesítése,

- a jelenlegi árvízvédelmi műtárgyak fejlesztése a meglévő védelmi normák szintjének eléréséig, szűkületek megszüntetése,
- a nem szerkezeti intézkedések keretében elsősorban a megelőző intézkedések (előrejelző- és riasztórendszer) fejlesztése, szakembergárda kapacitásának és az árvíz-tudatosságnak a növelése, a társadalom széles körű felkészítése.

A vízhiány és az aszály jelentette kihívások kezelés terén az Európai Uniónak az erre a célra indított programjának az első „nyomon követő jelentése” [COM(2007)414 számú Közlemény] és az annak végrehajtásához kidolgozott munkaprogram [SEC(2008) 3069] legfontosabb intézkedéseit kell alapul venni, amelyek közül a legfontosabbak a következők:

- a vízszolgáltatások helyes árazása (a költségmegtérítés helyes arányának meghatározásával, a Víz Keretirányelv előírásainak figyelembe vételével),
- a vízzel kapcsolatos problémák megoldására felhasználható támogatás hatékonyabb elosztása (a tájhasználati tervezés és a vízfelhasználás hatékonyságát növelő intézkedések támogatásával),
- az aszálykockázat kezelés fejlesztése,
- új vízellátó infrastruktúrák kialakítása,
- víz-hatékony technológiák és gyakorlatok alkalmazásának támogatása,
- víz-takarékossági kultúra kialakítása Európában,
- az információ- és adatgyűjtés, ill. -feldolgozás fejlesztése.

17) A fő közlekedési útvonalak fejlesztése önmagában nem (így a hajóutaké sem) feltétlenül vonja maga után az érintett térségek gazdasági és társadalmi fejlődését, és nem magától értetődően segítik a leszakadó térségek felzárkózását. (Sőt előfordulhat, hogy az erősebb, strukturáltabb gazdasági szerkezettel rendelkező térségek jutnak előnyösebb, a leszakadók pedig még hátrányosabb helyzetbe a beinduló „erőforrásszivattyú” révén). A hajózás fejlesztése is várhatóan akkor csökkenti érdemben a közutak terhelését, ha ehhez kapcsolódóan hatályba lépnek olyan egyéb szabályozási eszközök, mellyel a közúti szállítást vízi útra terelik (pl. útdíj). Ez egyidejűleg szükségessé teszi, a meglévő infrastruktúra (elsősorban: vasút, továbbá: térségen belüli közúti hálózatok) ésszerűbb kihasználását, minőségi fejlesztését, ezek összehangolását, az esetleges haváriák elkerülését szolgáló intézkedések megtételét, hogy a gazdasági-társadalmi fejlődést a környezeti rendszerek mind kisebb terhelésével lehessen elérni, azaz olyan fejlesztéseknek szabad zöld utat engedni, amelyek a jelenlegi terheléseket mérséklék. E tekintetben a hazai érdekek megfelelő figyelembe vétele érdekében feltétlenül szükséges a környezet- és költséghatékonysági vizsgálatok lefolytatása és eredményeinek figyelembe vétele.

18) Az Európai Unió távlati közlekedésfejlesztési politikájának kialakítása során komplex ökológiai-gazdasági-társadalmi vizsgálatoknak kell alávetni a jelenleg érvényes ENSZ-EGB, illetve TEN-T dunai vízgyűjtőre érvényes hajóút-paraméter előírásait. A vizsgálatok során figyelembe kell venni, hogy a gazdasági, ezen belül a közlekedési kihívásokra az

ökológiai-gazdasági-társadalmi adottságokat egyforma súllyal kezelő komplex szemlélettel kell választani. A felülvizsgálatnak az emberi tevékenység változó globális környezetének változását (elsősorban: éghajlatváltozás, erőforrások – víz, energia – szűkössé válása) és az ehhez alkalmazkodó strukturális változtatások szükségességét kell alapul vennie. Az infrastruktúra alakításánál a természetszerű vízvisszatartást, az élőhelyek rehabilitációját kiemelt súllyal kell figyelembe venni. A komplex felülvizsgálatnak a fentiekén túl komoly jogszabályi elemzést is kell tartalmaznia, amely az egyes európai uniós irányelvek koherenciájára, azok alkalmazására, valamint az uniós pénzügyi alapok működtetésére terjedne ki. Szükséges, hogy az Európai Unió különböző ágazati politikái egymással összhangban legyenek. Az ágazati politikák mellett nagyon fontos az érintett lakosság bevonása és tájékoztatása a fejlesztésekről, hiszen a társadalom érdekében kell történnie a beavatkozásoknak. Ezért javasoljuk, hogy mind a tájékoztatási, mind a társadalmi részvételi folyamatokat dolgozzák ki, és biztosítsák a stratégia megalkotásakor és végrehajtásakor egyaránt.

19) A dunai hajóút paramétereinek javítása csak a környezeti fenntarthatóság feltételeinek betartásával, a Nemzetközi Duna Védelme Bizottságnak, a Duna Bizottságnak és a Száva Nemzetközi Bizottságnak a hajózásra és a környezeti fenntarthatóságra vonatkozó Közös Nyilatkozatában megfogalmazott ajánlások figyelembe vételével történhet. Iránymutatónak kell tekinteni a magyar Országos Környezetvédelmi Tanács hajóút-fejlesztéssel kapcsolatos állásfoglalásait is. Folyamatosan figyelmet kell fordítani a dunai hajóút javításával kapcsolatban más országokban folyó projektek előrehaladására és össze kell hangolni a megvalósuló változatok hajóút paramétereit. A jövőben olyan fejlesztéseket kell megvalósítani a hajó állományban és a logisztika területén, amelyek környezeti szempontból káros beavatkozások nélkül lehetővé teszik a vízi-szállítást.

20) A Duna-vízgyűjtőre adaptálni kell, és végre kell hajtani a vízgazdálkodás területén az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás elősegítésére kidolgozott európai útmutatóban (2009. december) megfogalmazott javaslatokat, különös tekintettel a következő kulcsfeladatokra:

- az éghajlatváltozással kapcsolatos bizonytalanságok és tudományos ismeretanyag hatékony kezelése,
- olyan stratégiák kidolgozása, amelyek segítik az éghajlatváltozás hatásaihoz való alkalmazkodási képességek kialakítását,
- az árvíz kockázat kezelése,
- az éghajlatváltozás hatásaihoz való alkalmazkodás integrálása és előnyben részesítése a vízgyűjtő gazdálkodási tervezési folyamatban,
- a vízhiányhoz és aszályhoz kapcsolódó speciális kérdések kezelése.

21) Értékelni kell minden szinten a vízgyűjtő-gazdálkodási tervezés tapasztalatait és ennek alapján ki kell dolgozni a nemzetközi együttműködés hatékony módszereit.

22) A vizek jó ökológiai állapota elérésének és megőrzésének egyik alapfeltétele az ökológiai osztályozási módszerekkel kapcsolatos ismeretek, valamint ökológiai értékelési módszerek fejlesztése, többek között a Duna vízgyűjtőjén tervezett egyes intézkedések megva-

lósíthatósága vizsgálatához a fenntarthatóság szempontjából. Meg kell határozni az ökológiai vizsgálatok különböző szintű tervezések esetén elvárható részletességét és módszereit. Ezt a feladatot minden olyan stratégiai fejlesztés során fontosnak kell tekinteni a Duna vízgyűjtőjén, amely jelentős mértékben befolyásolhatja a vizek állapotát.

23) Az EDS kialakításakor nagyobb időtávlatra is előre kell tekinteni, mert ez a fenntarthatóság biztosításának alapvető feltétele. Az előbbieken említett feladatok vonatkozásában is fontos a nagyobb időtávlatban való gondolkodás. Ezen kívül jelenleg kulcskérdésnek tekinthető az előretekintés két területen:

- Meg kell vizsgálni a virtuális vízkoncepció alkalmazási lehetőségeit a Duna vízgyűjtő szintű és globális vízkészlet-gazdálkodási problémák kezelésére.
- Meg kell kezdeni a vízépítési létesítmények Duna-vízgyűjtő szintű életciklus elemzését.
- Az ökológiai és műszaki vizsgálatok mellett biztosítani kell a társadalom tájékoztatását és bevonását már a tervezés fázisába is.

24) A vízgyűjtő-gazdálkodási tervezési folyamathoz hasonlóan különös súlyt kell helyezni arra, hogy a Duna Stratégia keretében megvalósuló fejlesztési programok tervezésének folyamatában már a tervezés beindításától kezdve biztosítsák a társadalom aktív részvételét.

Budapest, 2010. január 21.”

7.4. Állásfoglalások: 2011

7.4.1. Az NFFT állásfoglalása Magyarország új alaptörvényéről

„A Nemzeti Fenntartható Fejlődési Tanács á l l á s f o g l a l á s a Magyarország új alaptörvényéről

A Nemzeti Fenntartható Fejlődési Tanács 2011. május 4-i ülésén megtárgyalta az alkotmányozás folyamatának környezetvédelmi, valamint a fenntarthatósággal kapcsolatos eredményeit.

A Tanács szerint az elfogadott alaptörvény jelentősen emeli a természet és a környezet alkotmányos védelmének szintjét, és hozzájárul, hogy a magyar tájat és természeti értékeit, melyeket örököltünk, megőrizve adhassuk tovább utódainknak. Ugyanakkor arra is felhívjuk a figyelmet, hogy önmagukban az alaptörvény legegyszerűbb rendelkezései sem elegendők egy fenntartható társadalom biztosításához, ha a jogrendszer más elemei, a gazdasági szereplők döntései és a társadalom tagjainak értékválasztása, életmódja, fogyasztói választásai nem támogatják a vonatkozó alkotmányos alapelvek érvényesülését.

Az új magyar alaptörvény egyike a világ országaiban elfogadott, a fenntarthatóság, a jövő nemzedékek és a környezet értékeit különös súllyal szerepeltető – egyelőre nem túl nagy számú – alkotmányoknak. A magyar alaptörvény alkotmányos szintre emeli a genetikailag módosított élőlényektől mentes mezőgazdaság biztosításának elősegítését.

Fontos vívmányként értékeljük, hogy az új alaptörvény

- vállalja felelősségünket a jövő nemzedékekért;
- a fenntartható fejlődés ügyét az egész emberiség céljaként tételezi, s erre vonatkozóan is a nemzetközi együttműködés keretében értelmezi Magyarország feladatait;
- kinyilvánítja az egészséges környezethez való jog mint alapjog fontosságát;
- bevezeti a nemzet közös öröksége koncepcióját, s ennek keretében fontosnak tartja a Kárpát-medence természeti értékeinek védelmét;
- kiemeli, hogy a nemzeti vagyon kezelésének és védelmének célja a természeti erőforrások megóvása és a jövő nemzedékek szükségleteinek figyelembevétele is;
- kötelességként állítja a természeti erőforrások védelmét és fenntartását, külön említve a biológiai sokféleséget, a honos növény- és állatfajok védelmét, továbbá a termőföld, az erdők és a vízkészlet fenntartását, valamint a mezőgazdaság genetikailag módosított élőlényektől való mentességét;
- tartalmazza a környezeti károkért való helytállás kötelezettségét;
- alkotmányos rendelkezésként bevezeti a lerakási célú hulladékimport tilalmát.

Üdvözljük, hogy az alaptörvényről szóló vitában a társadalmi szervezetek képviselői, a jövő nemzedékek országgyűlési biztosai, parlamenti képviselők – közülük néhányan a

Nemzeti Fenntartható Fejlődési Tanács tagjai – számos javaslatot fogalmaztak meg, s hogy ezek egy jelentős hányada végül része lett az alaptörvény szövegének.

Felhívjuk a figyelmet arra is, hogy

- az abban való hit, hogy utódaink ismét naggyá tehetik hazánkat, nem jelentheti azt, hogy a jelenben élőknek ne kellene mindent megtenniük a fenntarthatóság biztosítása érdekében – s a gyermekeinkben való bizodalom nem ad menlevelet az erőforrások esetleges pazarlására a mában;
- a fenti jogok és kötelességek érvényesítésére megfelelő intézményrendszert kell fenntartani a szubszidiaritás érvényesülésével;
- az alapvető jogok biztosa és a jövő nemzedékek érdekeinek védelméért felelős helyettese viszonyára vonatkozó részletes szabályokat úgy kell megalkotni, hogy a jövő nemzedékek érdekeinek védelmével foglalkozó alapjogvédelmi intézmény érdemben és hatékonyan működhessen.

A Nemzeti Fenntartható Fejlődési Tanács kész arra, hogy az általa előkészítendő Nemzeti Fenntartható Fejlődési Stratégiában érvényesítse ezen alkotmányos alapjogok és kötelességek követelményeit, valamint a Tanács elé kerülő kormányzati koncepciók és törvénytervezetek vitájában ezen alaptörvényi rendelkezések őre és érvényesítője legyen. A Tanács 2008 óta a fenntartható fejlődés intézményes képviselője, s szerepét, súlyát tovább növeli, hogy ez az elv immár alaptörvényi védettség is élvez Magyarországon.

Budapest, 2011. május 25.”

7.4.2. Az NFFT állásfoglalása a „Nemzeti Vidékstratégiai Koncepció – 2020” vitaanyagról

„A Nemzeti Fenntartható Fejlődési Tanács á l l á s f o g l a l á s a a „Nemzeti Vidékstratégiai Koncepció – 2020” vitaanyagról

A Nemzeti Fenntartható Fejlődési Tanács 2011. május 4-i ülésén megvitatta a Vidékfejlesztési Minisztérium által előterjesztett „Nemzeti Vidékstratégiai Koncepció -2020” vitaanyagot.

A Tanács álláspontja szerint a koncepció jelentős előrelépést jelent a fenntarthatóság felé. A Tanács általában üdvözli a vidékstratégia szemléletét, értékválasztásait, s egyetért a vidék problémáinak a koncepció által elkészített leltárával. Emlékeztetünk arra, hogy a Tanács által 2010 elején kibocsátott „Jövőkereső” c. jelentés a mezőgazdasággal és a vidékfejlesztéssel kapcsolatban az előttünk álló kihívásokat a koncepcióhoz hasonlóan fogalmazta meg.

A Tanács különösen fontosnak tartja a vitaanyag erényeként kiemelni, hogy a koncepció

- a fenntarthatóság valamennyi (környezeti, gazdasági, humán és társadalmi) dimenziójával, azok horizontális összefüggéseire is tekintettel foglalkozik, hangsúlyosan kezeli a kedvezőtlen demográfiai, társadalmi, munkavállalási, energiagazdálkodási és természeti környezeti folyamatokat;
- kiemelt feladatnak tekinti a vidék lakosságmegetartó erejének növelését, az öngondoskodás erősítését;
- érzékenyen emeli ki a vidéki étellel, a természeti erőforrások és a föld termőképességének megőrzésével kapcsolatos legfontosabb problémákat, számol az éghajlatváltozásból fakadó kockázatokkal;
- különösen nagy hangsúlyt fektet a mezőgazdasági tevékenységek, s tágabb értelemben a vidéki gazdálkodás piaci eredményekben nem megjelenő társadalmi hasznaira (külső gazdasági hatásaira);
- prioritásként kezeli az egészséges, jó minőségű élelmiszerek előállítását és piaci versenyelőnyt lát a genetikailag módosított szervezetektől mentes mezőgazdasági termelésben.

A Tanács egyúttal felhívja a figyelmet arra is, hogy

- miközben a koncepció – a Tanács véleménye szerint helyesen – kiemelten foglalkozik a vidéki gazdálkodás közjavakat, pozitív externáliákat előállító funkcióival és hatásaival, nem részletezi kellő mélységben a mezőgazdaság és az élelmiszertermelés piaci, árutermelő tevékenységeinek jelentőségét, kereteit – a gazdasági fenntarthatóság nem minden szempontjára tér ki;
- elemezni és értékelni kellene az egyes intézkedési javaslatok makrogazdasági hatásait, és több lehetséges forgatókönyvet kellene felvázolni a globális gazdasági és környezeti jelenségek függvényében;
- még nagyobb hangsúlyt kellene adni a szellemi infrastruktúrával, az oktatással, a cigányság helyzetével, a térségfejlesztéssel és az önkormányzatok szerepével kapcsolatos elemeknek – a koncepcióban megfogalmazott feladatok csak erős önkormányzatokkal valósíthatók meg, ehhez szükséges az önkormányzati szféra megerősítése;
- a koncepcióba foglalt intézkedések többletforrásokat igényelnek, s bár a stratégia utal az ezekkel elérhető kiadás-megtakarításokra is, körültekintő gazdasági hatásvizsgálattal lenne szükséges a koncepcióra épülő konkrét programokat megalapozni, várható következményeiket előre jelezni;
- erősíteni szükséges a stratégia eszközrendszerét: a jó környezeti minőséget, az élelmiszer-önrendelkezést, az egészséges táplálékot biztosító fenntarthatósági kritériumrendszer kidolgozásával az agrárvertikum egészére vonatkozóan;
- át kell alakítani az agrárgazdaság támogatási rendszerét, hogy közösségi pénzből csak a közösség javát szolgáló, pozitív külső hasznokat eredményező tevékenységeket lehessen támogatni;
- a versenyképességi hátrányok leküzdése, a helyi piacok erősítése érdekében ki kell dolgozni a helyi pénzhelyettesítőknél keret adó nemzeti szintű intézményrendszert;
- az erős állam mellett az erős önrendelkező közösség értékét és lehetőségét (szubsidiaritás) is meg kell erősíteni a koncepcióban.

A stratégia megvalósításának fontos feltétele, hogy a társadalom minél nagyobb része támogassa annak céljait és értékeit, így érdemes lenne bemutatni, milyen társadalmi csoportok számára lennének a tervezett intézkedések előnyösek, s hogy milyen igények lehetnek a fejlesztések által létrejövő új termékekre, szolgáltatásokra vagy közjavakra.

A Tanács támogatja a koncepció céljait, azt a nemzet hosszú távú érdekeivel összhangban állónak látja, s arra kéri a társadalom tagjait és szervezeteit, valamint a gazdasági érdekképviseletet, hogy javaslataikkal járuljanak hozzá a koncepcióról indult társadalmi vita sikerességéhez.

Budapest, 2011. május 25.”

7.4.3. Az NFFT állásfoglalása a „Nemzeti Energiastratégia 2030” vitaanyagáról

„A Nemzeti Fenntartható Fejlődési Tanács állásfoglalása a „Nemzeti Energiastratégia 2030” vitaanyagáról

A Nemzeti Fenntartható Fejlődési Tanács 2011. május 25-i ülésén megtárgyalta a „Nemzeti Energiastratégia 2030” vitaanyagot. A Tanács felhatalmazta Szakmai Egyeztető Munkabizottságát, hogy az ülésen elhangzottakra tekintettel fogalmazza meg az NFFT állásfoglalását.

1. A Tanács megállapítja, hogy tartalmát tekintve az előterjesztés nem tekinthető stratégianak abban az értelemben, hogy a kormány nem dönt ezen anyag keretében az energiaszektor fejlődési pályájáról, nem rangsorolja a bemutatott alternatívákat és ennek megfelelően nem választ ki egyet a lehetséges alternatívák közül, s a legtöbb esetben nem foglal állást egyes beruházásokról sem. Leginkább „keretstratégiának” vagy „koncepciónak”, azaz stratégiát megalapozó elemzésnek felel meg, mely irányt ad és kérdéseket vet fel egy széleskörű társadalmi vita számára. A Tanács a fenntarthatóság szempontjainak hangsúlyozásával kíván e vitában részt venni.

2. A Tanács üdvözli, hogy a fontos ágazati stratégiai kérdésekben ezen a körültekintő, az érdemi társadalmi vitát lehetővé tevő, több megoldási alternatívát is felvázoló, a főbb gazdasági hatásokat háttér tanulmányban elemző, mérlegelő módon kezdődjön meg a tényleges stratégiai döntések előkészítése, s ezt más ágazati stratégiák számára is példaértékűnek tartja.

3. A Tanács egyetért azzal, s e tekintetben támogatja a koncepciót, hogy Magyarország nemzeti energiastratégiája

- messzemenően vegye figyelembe az ország társadalmi-gazdasági fejlődése számára kritikus olyan szempontokat, mint az energiatüggőség mérséklése, a nemzetközi energia-kereskedelem viszonyainak várható változásai, az energiagazdálkodás

területén az EU-szintű együttműködés erősödése, az energiagazdálkodás sokirányú társadalmi és környezeti szempontjai;

- kiegyensúlyozott és előremutató legyen, s ennek megfelelő módon és arányban illessze össze az energiatakarékossági, energiahatékonysági intézkedéseket a megújuló források hasznosításának fejlesztésével és a hagyományos energiatermelési technológiákban rejlő lehetőségek kiaknázásával;
- kiemelt figyelemmel legyen a negatív környezeti hatások csökkentésére, a klímaváltozás kockázataira, s integrálja az ezekkel kapcsolatos nemzetközi megállapodásokból és európai uniós szintű jogszabályokból hazánkra háruló kötelezettségeket.

4. A Tanács hangsúlyozza, hogy számos globális méretekben megnyilvánuló folyamat okán is különös alkalmazkodási és innovációs kényszerre kell tekintettel lenni egy nemzeti energiastatégia elfogadása során.

Az energiagondok háttérében a világgazdaság növekedési kényszere áll. A jelenlegi elképzelések nem foglalkoznak egy alapvető paradigmaváltás lehetőségével, de szükségesnek érezzük ennek kutatását. Megoldások hiányában egy esetleges globális krízishelyzet nemzeti szintű kezelhetőségének kérdését is elemezni kell, az ilyen vizsgálatok eredményeit integrálni szükséges a kormányzati döntésekbe.

Többek között a fejlődő gazdaságok növekvő energiaigénye, az egyes energiatermelő módok okozta környezetszennyezés csökkentési kényszere, valamint a fosszilis források olcsón kitermelhető készleteinek gyors fogyása miatt az energiakereslet csökkentésének és az energiakínálat növelésének hagyományos formái nem lesznek elegendők. Az energiatakarékosság és a hatékonyságnövelés új, rendkívüli megoldásaira és a környezeti terhelést csökkentő energiatermelési módok rendkívüli mértékű elterjedésére lenne szükség az évszázad közepéig.

Ezért különös figyelemmel kell lenni az energiakereslet-csökkentési lehetőségek ösztönzésére és kihasználására. Hasznos lenne az energiafelhasználás csökkentésének eszközeit, valamint a társadalmi szemléletformálás lehetőségeit konkrétan megfogalmazni, részletezni. A tudományos kutatások és a vállalati innovációk támogatási programjaiban kiemelten kell kezelni az erre irányuló kezdeményezéseket. Ezeknek az eszközöknek a részletesebb feltárása segíthet tisztázni azt is, hogy reális lehet-e az Energiastatégia a primer energia felhasználás növekedésének lefékezését célzó „Közös erőfeszítés” forgatókönyvéhez képest ambiciózusabb célkitűzést, erőteljesebben energiatakarékos irányt megállapítani.

Az energiafelhasználás növekedését prognosztizáló jövőkép elfogadhatatlan a fenntarthatóság szempontjából mindaddig, amíg az energiatermelés ökológiai lábnyoma jelentősen nem csökkenthető. Az energiatermelés ökológiai terhének csökkentése megköveteli a fosszilis erőforrás-felhasználás nagyobb ütemű mérséklését.

5. Az energetikai ágazati döntések jövő generációkat érintő hatásaira különös figyelmet kell fordítani, a fenntarthatóság erősítéséhez az az energiapolitika tud hozzájárulni, amely:

- hozzájárul a karbonszegényebb energiatermeléshez;
- általában mérsékli a környezetterheléseket, s kerüli a generációk hosszú sorára jelentős terheket hárító környezeti és társadalmi költségeket;

- az energiahordozók diverzifikált beszerzési forrásaira vonatkozóan számításba veszi a tágabb politikai, külpolitikai szempontokat;
- jelentős szakember-képzési háttérrel és tudományos-kutatási tapasztalatot tud mozgósítani;
- a gazdasági (megtérülési) szempontokat megfelelő gondossággal mérlegeli, ennek a költségvetés egyensúlyára és az eladósodottságra való hatását különös figyelemmel elemzi.

6. A forgatókönyvek környezeti hatásai szempontjából a vitaanyag szinte kizárólagos módon az üvegházhatású gázok kibocsátását veszi figyelembe, az egyes energiatermelési módok – ideértve az általában, de nem minden részletében környezetkímélőbb megújuló energiatermelést is – további környezeti hatásainak számbavétele és értékelése hiányzik.

Az energiatermelési módok fenntartható volta nem csak az üvegházgázok kibocsátásának szintjétől függ, hanem attól is, milyen más hatással vannak ökológiai környezetünkre. Emlékeztetünk azokra a vitákra, amelyek például a geotermikus vagy a vízenergia felhasználásának környezeti hatásaival kapcsolatosak.

Az atomenergia alkalmazásával járó speciális előnyök és kockázatok értékelése tekintetében érdemi társadalmi párbeszédre van szükség.

7. Az üvegházhatású gázok kibocsátása és a dekarbonizációs terv kapcsán szükség lesz az Energiastratégia és az arra alapuló egyéb kormányzati programok megfelelő időben történő kiigazítására, mivel ma még nagy bizonytalanság övezi a 2020 utáni időszakot: akár „karbonszűkös”, akár – a széttartó nemzeti érdekek miatt – enyhébb kibocsátási korlátokkal bíró korszak is következhet.

8. A biomassza energetikai hasznosításánál figyelembe kell venni, hogy a biomassza elsődleges funkciója az ökoszisztéma-szolgáltatások fenntartása, az élet megújítása. Energetikai felhasználása a környezeti rendszerek megújuló-képességének figyelembevételével lehetséges csak. A biomassza feltételesen megújuló erőforrás, ezért energetikai hasznosításának tervezése során a várható előnyök mellett mérlegelni kell költségeit, társadalmi és ökológiai bizonytalanságait is.

Szükség van a biomassza alapú energiatermelési módok esetén életciklus-szemléletű teljes energiamérlegek felállítására, mert gyakori, hogy az adott energiafelhasználás kapcsolódó szolgáltatásainak energiaigénye figyelmen kívül marad.

Ezzel párhuzamosan figyelembe kell venni a biomassza-hasznosítás energiaköltség mérlegét, amely jelenleg többnyire csak támogatásokkal lehet pozitív. A „bioüzemanyagok” helyett a lényegüket jobban körülíró „agroüzemanyagok” megnevezést kell szorgalmazni, s meg kell vizsgálni az agráriumon belüli elsődleges felhasználás forgatókönyvét is. Fontos biztosítani az összhangot az Energiastratégia és a Vidékstratégia között: a szerves anyagok visszajuttatása a talajba legyen prioritás, az energiaültetvények kapcsán a talaj termőképességének fenntarthatóságát érdemes kiemelten vizsgálni.

9. Az Energiastratégiában vagy az ahhoz kapcsolódó további döntés-előkészítő dokumentumokban a scenáriókhoz hozzá kell rendelni a költségeiken túl a pénzügyi fedezet lehetséges forrásait is. A beruházási szempontokat figyelembe véve szükség lenne az előnyök-hátrányok komplex, a külső hatásokat is értékelő elemzésére, valamint érzékenységvizsgálat készítésére.

Lényeges kérdés többek között az energiaimport-függőség, a szállítási útvonalak, a nemzetközi energiahálózatok vagy a környezeti hatások kapcsán az energiával és a külkapcsolatokkal foglalkozó stratégiai megközelítés összhangja is.

Budapest, 2011. június 9.”

7.5. Állásfoglalások: 2012

7.5.1. Az NFFT állásfoglalása a földforgalmi törvényjavaslatról

„A Nemzeti Fenntartható Fejlődési Tanács á l l á s f o g l a l á s a a földforgalmi törvényjavaslatról

(1) A Nemzeti Fenntartható Fejlődési Tanács 2012. október 30-i ülésén tájékoztatókat hallgatott meg és vitát folytatott a földforgalmi törvényjavaslat⁴ és az Európai Unió 2014-2020-as költségvetési ciklusához kapcsolódó támogatások felhasználásának tervezése kapcsán. A Tanács ügyrendje szerint, a Tanács nevében az NFFT Szakmai-Egyeztető Munkabizottsága a vita alapján megfogalmazott álláspontját az alábbiakban fejteti ki.

(2) A Tanács emlékeztet a 2011. május 25-én kelt, a Nemzeti Vidékstratégiáról szóló álláspontjára, amiben a koncepciót mint a fenntarthatóság felé történő jelentős előrelépést értékelt. A Tanács üdvözölte a Vidékstratégia szemléletét, értékvalasztásait, s egyetértett a vidék problémáinak a koncepció által elkészített leltárával. A Tanács szükségesnek tartja, hogy a földműveléssel, a tájhasználattal és a vidékfejlesztéssel kapcsolatos jogszabályok a Nemzeti Vidékstratégia koncepcióján alapuljanak.

(3) A földművelés és a természeti környezetünk állapota kölcsönösen függ egymástól: a mezőgazdaság jelentős hatással van a környezetre, a termelési lehetőségek pedig leginkább a természeti tőke minőségétől függenek. Nem lehet elégszer felhívni a figyelmet arra, hogy a táj- és területhasználat, valamint a földművelés jelenlegi gyakorlatai súlyosan károsítják nemzeti erőforrásainkat: túlhasználjuk talajaink termőképességét, kimerítjük földjeinket, csökkentjük a biológiai sokszínűséget, a szántóterületeknek a vizes élőhelyek kárára való túlzott kiterjesztésével védtelenebbekké válunk a klímaváltozás következtében gyakoribb aszályokkal és árvizekkel szemben.

Mindezek azzal a veszéllyel fenyegetnek, hogy az élelmiszerellátás csak különleges erőfeszítésekkel, jelentős többletköltségek árán lesz biztosítható, s ez a jövőben súlyos társadalmi konfliktusok forrása lehet. A földtulajdonlás szabályait, a föld megművelésének ökológiai korlátait, a tájhasználat rendjét, a területfejlesztés céljait, valamint az EU 2014-2020-as támogatási alapjaiból érkező források felhasználásának tervét, egymással összhangban, ezért úgy kell kialakítani, hogy biztosított legyen a termőtalajok fenntartható (nem kimerítő) használata, s a tájhasználatban az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodásunk feltételei megteremthetők legyenek.

⁴ T/7979 számú törvényjavaslat a mező- és erdőgazdasági földek forgalmáról

(4) A talaj termőképessége olyan különös, mással nehezen helyettesíthető, nemzetbiztonsági szempontból kulcsfontosságú természeti erőforrás, amely indokolja a földek nemzeti tulajdonban tartását. A Magyar Tudományos Akadémia „Élelmezésbiztonság” köztestületi stratégiai programja⁵ a magyar agrárstratégia első alapvető céljaként rögzíti, hogy „[a] következő évtizedek globális agrárgazdaságát nemcsak a piacokért, hanem még inkább a termelési tényezőkért (...) folyó verseny fogja meghatározni. (...) [M]indent megelőző prioritásként jelölhetjük meg a természeti erőforrások (termőföldek, erdők, vizek) fölötti rendelkezési jog megtartását, az élelemtermelési kapacitások és készségek megőrzését, a lokális ellátási és foglalkoztatási lehetőségek minél magasabb szinten való kihasználását.” A Tanács ezért helyeselné, ha a földforgalmi törvény szabályrendszere a föld tulajdonjogának megszerzését a magyar földművesek számára biztosítaná, a tagállami polgárok földszerzését pedig olyan feltételekhez kötné, amely garantálná, hogy a földtulajdonlás és a helyi közösség gazdasági-társadalmi életében való tartós és tényleges részvétel összekapcsolódjon.

Azonban a fenntartható föld- és erőforrás-használat felé való átmenet nem csak a föld tulajdoni viszonyaitól függ. A földforgalmi törvény által nyújtott lehetőségek kihasználásán túl egyéb, különösen ökológiai szabályok megfelelő kialakításával (és azok szigorú betartásával), s a támogatási forrásoknak a fenntartható fejlődés kritériumait is figyelembe vevő felhasználásával lehet a termőföld-használatot és a mezőgazdaság szempontjából szintén kritikus vízgazdálkodást, vízkészleteink védelmét megfelelően szabályozni.

(5) Kutatások igazolják, hogy a szélsőségesen egyenlőtlen földtulajdon-viszonyok akadályai lehetnek a gazdasági fejlődésnek.⁶ Tények támasztják alá, hogy a relatíve nagy farmok (a kisebbekhez viszonyítva) habár sokszor méretgazdaságosabban termelhetnek és könnyebben juthatnak a fejlesztéseket biztosító tőkéhez, kevésbé képesek munkahelyeket teremteni és tevékenységük több negatív környezeti hatással jár.⁷ A föld tulajdoni viszonyai és a birtokméret a fenntarthatóság minden dimenziójában lényeges hatással van: befolyásolja a természeti, az emberi, a társadalmi és a gazdasági erőforrásaink minőségét.

Tekintettel arra, hogy hazánkban jelenleg – európai összehasonlításban – a nagyobb méretű birtokok arányukban felülreprezentáltak, a földforgalmi törvénynek – a jogegyenlőség elvét nem sértő módon, valamint tekintettel az egyes élelmiszerek előállításában megfigyelhető méretgazdaságossági különbségekre, valamint a kisebb birtokok gyakori tőkehiányos állapotára is – hozzá kell járulnia a további birtokkoncentráció megakadályozásához (a birtokméret kivételek nélküli maximalizálásával⁸), a földtulajdon-egyenlőtlenségek ésszerű mérséklődéséhez. Ennek megfelelő módja a számos közgazda-

⁵ Magyar Tudományos Akadémia Köztestületi Stratégiai Programok: Élelmezésbiztonság, Magyar Tudományos Akadémia, Budapest, 2010. 67-68. o.

⁶ Lásd ehhez például: Adamopoulos, T. (2008) Land inequality and the transition to modern growth, *Review of Economic Dynamics*, Vol. 11, No. 2, p. 257-282. A cikk szerint a 19. század végétől 1950-ig Kanada és Argentína fejlődésbeli különbségét (előbbi javára) alapvetően határozta meg a két ország közötti jelentős eltérés a földtulajdon megoszlásában, míg Kanadában viszonylag sok földtulajdonos nem túl eltérő méretű földdel rendelkezett, addig Argentínában kevesen birtokolták az ország földterületeinek túlnyomó többségét.

⁷ Deininger, K. and Byerlee, D. (2011) The Rise of Large Farms in Land Abundant Countries: Do They Have a Future? *World Bank Policy Research Working Paper* No. 5588. (Available at SSRN: <http://ssrn.com/abstract=1792245>)

⁸ A birtokméret növekedésével, rövid távú gazdasági érdekektől vezérelve, ésszerűvé és a tulajdonosok számára vonzóvá válnak azok a termelési módok, amelyek a leginkább képesek a talaj termőképességének a kimerítésére – a nagyobb birtokméretnek ezért is van jelentősebb ökológiai, így fenntarthatósági kockázata.

sági előnnyel⁹ is rendelkező családi és ahhoz hasonló méretű birtokok szaporodásának elősegítése.

Hangsúlyozzuk azt is, hogy a birtokméret optimális nagysága különböző a művelési ágtól, az ökológiai és gazdasági feltételektől függően, s a hatékony élelmiszertermelés a változatos üzemméreték egymásmellettségét igényli: az ideologikus nagybirtok-ellenesség éppúgy terméketlen lehet, mint amilyen káros a mezőgazdaság kibontakozását pusztán a további birtokkoncentrációtól várni.

(6) A Tanács számos esetben hangsúlyozta már, hogy a fenntartható társadalom lényeges eleme a szubszidiaritás elvének következetes alkalmazása. Ezért támogatjuk, hogy a földforgalmi törvény által létrehozandó intézményrendszerben lényeges szerepe legyen a települési helyi közösség megfelelő testületeinek.

(7) Az ökológiai feltételek jövőbeni esetleges lényeges rosszabbodása együttjárhat a nagy ellátórendszerek (így az élelmiszer-ellátás) működési zavaival, amely időben az életképes lokális társadalmi-gazdasági közösségek lehetnek a helyreállítás csírái. Ezen „lokális mentőcsónakok” jó állapotát folyamatosan fenn kell tartani, aminek feltétele a vidéki társadalom megszerveződését elősegítő, teljesítményre alapuló tekintéllyel rendelkező helyi elit jelenléte. A helybeli földtulajdonos családi gazdálkodók számának növelése – amit a földforgalmi törvény jogilag, az EU-támogatások pedig gazdaságilag hatásosan támogathatnak – ezt a lokálpatrióta, az ökológiai követelményekre érzékeny, a település népesség- és fiatalismegtartó erejét növelő, a társadalmi kohéziót erősítő, a közösségért felelős vállalkozói magatartást is elősegítheti.

Budapest, 2012. november 6.”

⁹ (1) A családi gazdaságok tagjai, mint a reziduális profit várományosai sokkal inkább hajlandók az állandó megfeszített munkavégzésre, mint a bérmunkások, akiknek a munkáját a mezőgazdaságban – például a munkavégzés földrajzi kiterjedtsége miatt – gyakran csak költségesen lehet felügyelni. (2) A helybeli családi gazdák a klíma, a vízjárás és a talaj vonatkozásában – gyakran generációkon át felhalmozódó – többlet ismeretekkel, információkkal rendelkeznek, amelyek előnyt biztosítanak számukra abban, hogy a gazdálkodást a helyi adottságokat figyelembe véve rugalmasan hozzáigazítsák az akár gyorsan változó időjárási vagy piaci körülményekhez. (3) A családi gazdaságok tagjai abban is rugalmasabbak, hogy a munkakínálatot a szükséges mértékben hozzá tudják igazítani az éven belül szezonálisan ingadozó munkaszükségletekhez. In: Deininge, K. and Byerlee, D. *Id. mű*, p. 11-12.

7.6. Részvétel nemzetközi eseményeken

- 2008. október 9. Bordeaux: Fenntartható Fejlődés munkacsoportülés (EEAC).
- 2008. október 22-24. Dubrovnik (EEAC): „Útban a fenntartható fejlődés infrastruktúrája felé” éves konferencia.
- 2008. november 19. Brüsszel (ESDN) munkacsoportülés: Az EU Fenntartható Fejlődési stratégiája és a Lisszaboni folyamat.

- 2009. január 29-30. Brüsszel: EEAC több munkacsoportülése
- 2009. június 17-19. Prága: ESDN éves konferencia
- 2009. november 3-4. Brüsszel: 4. ESDN munkacsoportülés „A fenntartható Fejlődés Stratégiáinak új hajtóereje”
- 2009. november 23. A német Fenntartható Fejlődési Tanács 9. éves konferenciája

- 2010. március 1. Brüsszel: Holland társszervezet Fenntartható Fejlődési munkacsoportülése
- 2010. március 25-26. Madrid: 5. ESDN munkacsoportülés a „zöld növekedéstől a fenntartható fejlődésig?”
- 2010. július 4-6. Gent: Zöld stratégiák a fenntartható fejlődés tükrében
- 2010 október 13-16. Bruegge: EEAC éves konferencia

- 2011. február 9-11. Brüsszel: NFFT bemutatkozó látogatása az EEAC-ben,
- 2011. április 14-15. Brüsszel: EEAC Energetikai Munkacsoportjának ülése,
- 2011. május 5-7. Nyárádszentlászló: Részvétel és az NFFT elnökének képviselete a Kárpát-medencei magyar környezet- és természetvédő civil szervezetek 3. találkozásán.
- 2011. május 27-29. Makkfalva: Részvétel a Makkfalvi Székely Majálison, konzultáció a székelyföldi kollégákkal a Nemzeti Fenntartható Fejlődési Stratégiáról kerekasztal-beszélgetés keretében.
- 2011. június 9. Brüsszel: Biodiverzitás munkacsoport ülés.
- 2011. június 19-21. Berlin: Részvétel a német Fenntartható Fejlődési Tanács konferenciáján, konzultáció a német fenntartható fejlődési stratégia elkészítésének módszertanáról, folyamatáról és annak tapasztalatairól.
- 2011. június 27-29. Szentendre: ESDN éves konferencia.
- 2011. szeptember 16. Wroclav: Részvétel az EEAC éves kongresszusán és közgyűlésén.
- 2011. október 4-5. Brüsszel: ESDN 8. workshopja: Pénzügyi piacok, intézmények és politikák a Fenntartható Fejlődés szemszögéből”.
- 2011 október 26-28. Berlin: ESDN konferencia, a Német Szövetségi Környezet- és Természetvédelmi és Nukleáris Biztonsági Minisztériumban (BMU). Téma: „Az európai fenntartható fejlődési politika és kormányzás a jelenlegi EU politikai stratégiák és a Rio +20 folyamat összefüggésében.

- 2012. február 6-9. Brüsszel: részvétel az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság (EESC) 'Rio +20' előkészítő konferenciáján, és az EEAC Fenntartható Fejlődési Munkacsoportja soron következő ülésén.
- 2012. március 26-28. Brüsszel: a „Tükörben a világ” című kiállítás megnyitása a brüsszeli Balassi Intézetben, és a Nemzeti Fenntartható Fejlődési Keretstratégia tervezetének bemutatása és megvitatása Európa Parlamenti képviselőkkel és szakértőkkel.
- 2012. április 12-14. Hága: EEAC rendkívüli közgyűlés.
- 2012 június 13-24. részvétel Rio de Janeiroban a konferencián.
- 2012. június 27-30. Koppenhága: Részvétel az ESDN éves konferenciáján. A konferencia a dán EU elnökségi program része volt.
- 2012. október 11-14. Rotterdam: részvétel az EEAC éves kongresszusán és közgyűlésén.
- 2012. november 11-13. Berlin: részvétel az Európai Erőforrás Fórumon (*European Resources Forum*) a német Szövetségi Környezetvédelmi Hivatal (*UBA*) meghívására.
- 2012. november 20. Brüsszel: részvétel a belga Fenntartható Fejlődés Szövetségi Tanácsának éves fórumán: „2050- alacsony Co2 kibocsátású világ?”
- 2012. november 21. Brüsszel: részvétel az EEAC energetikai munkacsoportülésén
- 2012. november 22-23. Brüsszel: részvétel az Európai Fenntartható Fejlődési Hálózat (ESDN) 8. workshopján: „Pénzügyi piacok, intézmények és politikák a Fenntartható Fejlődés szemszögéből”

7.7. A Nemzeti Fenntartható Fejlődési Keretstratégia 2012-2024 kidolgozásának összefoglalója

1. A Nemzeti Fenntartható Fejlődési Keretstratégia (továbbiakban: NFFS) tartalmi és formai előkészítése

1.1. Az NFFS előkészítésének folyamata

Az Országgyűlés határozata

A Kormány 2007-ben (1054/2007. (VII. 9.) Korm. határozat) elfogadta a Nemzeti Fenntartható Fejlődési Stratégiát, melynek felülvizsgálatát a 102/2009. (XII. 18.) OGY határozat 1. b) pontja a Nemzeti Fenntartható Fejlődés Tanács hatáskörébe utalta. Ennek megfelelően 2010-ben elkezdődött az NFFS felülvizsgálatának folyamata.

Az NFFT határozata

A határozat értelmében nem a 2007-ben elfogadott Stratégia kerül felülvizsgálatra, hanem egy tartalmilag és formailag új stratégia kidolgozására van szükség. A Tanács egy tartózkodással, a Kormány képviselőjének módosító javaslataival együtt fogadta el a Nemzeti Fenntartható Fejlődési Stratégia kidolgozásának menetrendjét. (3/2011.03.01. NFFT határozat).

Az NFFT Stratégiai Munkabizottságának megalakulása

Az NFFT 2011. március 1-én tartott plenáris ülésén két Munkabizottság felállításáról döntött. A Stratégiai Munkabizottság feladata a készülő NFFS szakmai koordinálása. A bizottság első ülésére 2011. május 30-án került sor.

A NFFS Előkészítő Munkabizottság (továbbiakban: NFFS Mb) létrehozása

2011. márciusában az NFFT Titkársága kezdeményezte a tárcák részvételét az NFFS kidolgozásában. Ennek érdekében nyolc minisztérium 33 államtitkárságának/főosztályának 35 munkatársából megalakult a Nemzeti Fenntartható Fejlődési Stratégiát Előkészítő

Munkabizottság. Az NFFS tartalmi és szerkezeti felépítésének előkészítése érdekében két ülésre került sor: 2011. április 29-én és 2011. június 6-án.

Szakmai egyeztetések vidéki egyetemeken

2011 júniusában három vidéki egyetemen (Debrecen, Pécs, Szeged) került sor kutatókkal, oktatókkal, civil szervezetek tagjaival való találkozóra, ahol az NFFS lehetséges tartalmáról, felépítéséről folytattunk eszmecsere-t.

NFFS Civil Fórum 2011. május 31.

A titkárság civil szervezetek képviselőit hívta NFFS előkészítő beszélgetésre, előzetes véleményüket kérve a majdani stratégia tartalmáról, formájáról.

Konferencia az MTA-n 2011. június 23.

Az NFFS-t megalapozó háttér tanulmányok bemutatására szolgáló konferencián mintegy kétszázan vettek részt.

1.2. Az NFFS előkészítése során leggyakrabban felmerülő kérdések

- A készülő NFFS egy ágazatokat tömörítő „szuperstratégia” legyen, vagy inkább az értékekre koncentráló horizontális szempontokat tömörítő stratégiai készüljön?
- Felette álljon az ágazati stratégiáknak (akár „vétőjoga” is legyen)?
- Paradigmaváltó program legyen, rövid és hosszú távú célok legyenek megfogalmazva, kihangsúlyozva a „fenntarthatóság felé való átmenetet”?
- Mérőfunkciót lásson el (sok indikátorral), mely egy tükör lehet a társadalom számára?
- Az erőforrásokat bemutató program legyen, melyben bemutatásra kerülnek, hogy a rendelkezésre álló erőforrások milyen mértékben állnak jelenleg rendelkezésre és mi vetíthető előre?
- Mi legyen a fenntartható fejlődés fogalmának értelmezése az NFFS-ben?
- Hol helyezkedjen el az NFFS a közpolitikai-közigazgatási dokumentumok hierarchiájában?
- Milyen legyen az NFFS szerkezeti felépítése: bevezetés, helyzetértékelés, hajtóerők, kulcsterületek (4 erőforrás), indikátorok, intézményrendszer?
- Mi a teendő, hogy a stratégia ne csak papír maradjon? (a „társadalmasítás” módjai)

1.3. Az NFFS előkészítési folyamatának legfontosabb következtetései

- Figyelemmel a kormányzati stratégiai irányítási rendszer felülvizsgálatára, egységesítésére irányuló előkészítő munkákra (melyet a KIM koordinált), az NFFS-t szerepe, funkciója alapján a készülő új rendszerben hosszú távú koncepcióként azonosítható be. Mivel ebben a nevezéktani rendben a stratégia más jellegű dokumentum megnevezésére alkalmas, az NFFS végül a Keretstratégia megjelölést kapta.
- Az NFFS elsősorban a magyarországi helyzetet és folyamatokat vizsgálja.
- Az NFFS hangsúlyozottan foglalkozzon a szemléletváltással. A lokalizációra épüljön úgy, hogy ki kellene ragadni néhány kulcsterületet és arra ráépíteni a Stratégiát.
- A Stratégiának két kulcsterülete lehetne: a környezetünkhöz való viszonyunk, ökológiai kapacitásaink felismerése és a társadalmi szemléletváltás. A fenntarthatóság egy kultúra, melynek lényege a környezet és az emberek közötti harmónia. A globalizáció kérdése megkerülhetetlen, a társadalomban tudatosítani kell, hogy már meghaladtuk a Föld eltartó képességét.
- Az lenne a legfontosabb, hogy a társadalom szereplői számára tudatosodjék, hogy jelenlegi életvitelünk tovább már nem fenntartható.
- Az egyik, nemzetközi és hazai szakértők által is gyakran használt és elfogadott értelmezése a fenntartható fejlődésnek: azoknak a gazdasági, természeti, humán és társadalmi tőkéknek a mennyiségi és minőségi megőrzése, javítása, melyeket a termékek és szolgáltatások (ideértve a közjavakat is) előállításánál használunk fel. A négy pillér közötti kölcsön-

hatásokat fel kell tüntetni, a négy „erőforrás” alá ne ágazatok, hanem erőforrások, hajtóerők kerüljenek.

- Az NFFS tartalma többek között a négy erőforrás-típus hazai állapotának értékeléséből, a prioritások megállapításából, megfelelő indikátorok képzéséből, a kritikus állapotú erőforrások fejlesztéséhez szükséges legfontosabb, keretstratégiai jellegű intézkedések azonosításából állhatna. A keretstratégia mindenképpen tartalmazzon helyzetelemzést, melyből levezethetőek a célok.
- Könnyen érthető nyelvezetben íródjon, hogy ne csak a politikusok és döntéshozók, de az egész társadalom számára befogadható legyen.
- Az értékek meghatározásánál érdemes az Alaptörvényt alapul venni, mely számos ponton érinti a fenntarthatóságot.
- Az NFFS a hosszú távú fenntarthatóság felé való átmenet nemzeti koncepciója legyen. Az inter- és intragenerációs problémák kikerülhetetlenek, ezeket fel kell vállalni a keretstratégia alkotás folyamatában.
- Egyik erőforrást sem kellene hangsúlyosabban kezelni mint a másikat, harmonikus egységet alkossanak.
- A keretstratégia tartalmazni fog kvantitatív és kvalitatív indikátorokat egyaránt, attól függően, hogy az adott terület mivel mérhető leginkább.

2. Az NFFS 1.0. az NFFS 1.1. és az NFFS 1.2. változatai

Az NFFS előkészítése során beérkezett vélemények figyelembevételével 2011. augusztus 22-én elkészült az NFFS 1.0 változata. Majd ezt követően beépítésre kerültek a szakmai viták során felmerült kérések, javaslatok, melyek összegzését októberben az NFFS 1.2. változatában ismerhettek meg az NFFT tagjai.

2.1. Az NFFS 1.0. – 1.2. változatok megvitatásának folyamata

- az NFFS 1.0. változatát megvitatta az NFFT Szakmai Egyeztető Munkabizottsága 2011. augusztus 25-én;
- az NFFS 1.1 változatát megvitatta az NFFS Munkabizottság 2011. szeptember 20-án,
- az NFFS 1.1 változatát megvitatta az NFFT Stratégiai Munkabizottsága 2011. szeptember 20-án;
- az NFFS 1.1 változatát véleményezte az Országos Környezetvédelmi Tanács (OKT) 2011.szeptember 8-án;
- az NFFS 1.2 változatát az NFFT plenáris ülése 2011. október 6-án tárgyalta meg;
- az NFFS 1.2 változatát valamennyi tárca megvitatta, a Vidékfejlesztési Minisztérium összegyűjtötte és a Titkárság számára elküldte az összesített (29 oldalból álló) észrevételeket, javaslatokat.

2.2. Az NFFS 1.0. – 1.2. változatok megvitatása során leggyakrabban felmerülő kérdések, megoldandó problémák

- Az anyag felépítése jelenleg talp-nehéz, azaz helyzetelemző része túl hosszú, miközben nem teljeskörűen megfogalmazott a célrendszere, illetve kevés és kidolgozatlan a javasolt intézményi (állami, önkormányzati és civil) válaszok tartalma és kiterjedése.
- A fenntartható társadalom jellemzőit – a nemzetközi-hazai rendszerkutatási eredmények tükrében – célszerű lenne kiegészíteni a fontos egyéni és közösségi jellemzőkkel: boldogság, takarékoság, szolidaritás, bölcsesség, a természettel szembeni alázat és a munka becsülete stb., amelyekhez szintén meg kellene próbálni kulcsmutatókat kapcsolni.
- Az anyagban sok tényállítás, következtetés és adat van, amelyek azonban nem referáltak, azaz nem tudni, hogy honnan származnak. Emellett az anyagban sok fontos adat van, de legtöbbjük régi, illetve egyes következtetések is tartalmaznak régi adatok alapján született megállapításokat, ezeket pótolni szükséges.
- Jelenleg hiányzik egy rövid összefoglaló.

- A nemzeti erőforrások helyzetét bemutató fejezet szerepel a legnagyobb súllyal a dokumentumban, és a fenntarthatóság felé történő átmenet fejezet egy része is visszautal a helyzetelemzésre. A helyzetelemzés részt célszerű lenne rövidíteni, ugyanakkor az átmenet kulcsterületeit tartalmazó táblázatot részletesebben bemutatni.
- Az NFFS hangneme radikálisabb legyen, paradigmaváltásra van szükség, be kell mutatni, hogy az a gazdasági szerkezet, mely ma meghatározza a folyamatokat, tovább ebben a formában nem működhet.

2.3. Az NFFS 1.0. – 1.2. változatok egyeztetési folyamatának főbb megállapításai

- A Nemzeti Fenntartható Fejlődési Tanács elé kerülő (1.2) tervezet alapvetően jó nyomon jár. A kiindulásként választott (OECD) megközelítés alapvetően pragmatikus és nem pusztán elméleti jellegű. Ez a szemlélet nem csak a címre, de a probléma - erőforrás alapú 4 tőketípus szerinti - megközelítés egészére vonatkozóan is igaz. Az anyag szerkezete lényegében követi a stratégiai tervezés és koncepcióalkotással kapcsolatos általános szakmai elvárásokat.
- Megfelelőek a döntések előzetes hatásvizsgálatára és a fenntarthatósági hatásvizsgálatra vonatkozó javaslatok. Ebbe az irányba mutat a KIM miniszter 24/2011. sz. rendelete a jogszabályok előzetes és utólagos hatásvizsgálatáról (MK 2011. augusztus 8.) is.
- A fenntartható fejlődés lényegi eleme a kultúra: elsődlegesen kulturális kérdés, hogy milyen értékeket tisztelünk, és hogyan látjuk a másokkal és a természettel, környezettel fennálló kapcsolatainkat. Ennek a viszonyoknak a kialakításában, társadalmi gyakorlatában a formális oktatás mellett meghatározó szerepe van az egész életen át tartó tanulásnak, a társadalmi tanulás (social learning) új tanulási formáinak, mely ebben az összefüggésben a társadalom környezeti érzékenységének fejlesztését is jelenti.
- Nélkülözhetetlen az NFFS elkészülte után egy szemléletformáló kampány indítása, a keretstratégia társadalmi elfogadtatása.
- Az NFFS konkrét célok megfogalmazása helyett inkább javaslattevő legyen.
- A keretstratégia felépítése a fenntarthatóság definícióját követően térjen ki a keretstratégia státuszára (elhelyezkedése a közigazgatási dokumentumok rendszerében), majd a helyzetértékelést követően indikátorok bemutatása (minden ágazathoz kapcsolódóan) következzen, megoldási javaslatok és minimális követelményrendszer zárja a dokumentumot.

3. Az NFFS 2.0. társadalmi egyeztetése

3.1. Az NFFS 2.0. megvitatásának folyamata

A társadalmi részvételi folyamatot az NFFT Titkársága szervezte, mely október 20-án kezdődött és december 6-án zárult le. A társadalmi részvételi folyamat főbb elemei a következők voltak:

- Információhoz való hozzáférés és a véleményezés biztosítása: A nyilvános dokumentumok az NFFT honlapján elérhetőek voltak. Lehetőség volt arra is, hogy külön kérésre a kulcsdokumentumokat papíron, vagy CD-n sokszorosítva, postai úton is megkapják az érdeklődők.
- Nyilvánosság tájékoztatása a sajtón keresztül: Az NFFT Titkársága az MTI-n keresztül sajtónyilatkozatot adott ki, melyben felhívta az érdeklődők figyelmét a véleményezés lehetőségére. Az NFFT titkára több rádió- és televízióműsorban szerepelt.
- Közvetlen megkeresések: A legfontosabb szakmai, tudományos, érdekképviseleti és civil szervezetek véleményük kikérése céljából közvetlenül is megkeresésre kerültek, az alábbiakban részletek olvashatóak az „országjárásról”.
- Egyeztetés – nyílt fórumok („országjárás”)

Nyílt társadalmi vitákat országsszerte 2011. november 2-a és december 6-a között 12 alkalommal szervezett a titkárság. Minden esetben együttműködve helyi civil szervezetekkel, egyetemekkel, a helyi sajtóban előre meghirdetve (helyszínek a honlapon).

- az NFFS 2.0 változatát megvitatta az NFFS Munkabizottság 2011. november 9-én. Öt államtitkárságtól kaptunk írásos észrevételeket, melyek elsősorban az oktatást, közlekedést és az egészségügyet érintették. A szóban elhangzottak közül a leggyakrabban említett észrevételek a 3.2 és 3.3. fejezetben olvashatóak.

3.2. Az NFFS 2.0. megvitatása során leggyakrabban felmerült kérdések, megoldandó feladatok

- Foglalkozzon-e a keretstratégia a konkrét intézkedésekkel és azok végrehajtásáért felelős intézményekkel, vagy inkább a horizontális feladatokra fókuszáljon?
- Maradjon meg keretstratégiának vagy inkább stratégia legyen?
- Az indikátorok az erőforrások állapotához és a célokhoz kapcsolódjanak (kevesebb, de könnyebben kommunikálható) vagy az intézkedésekhez (nagyon sok, ágazati indikátor)?
- A szegénység kérdését sokkal részletesebben kell tárgyalni.

3.3. Az NFFS 2.0. megvitatásának legfontosabb következtetései

- A végrehajtásban nemcsak a kormányzati szerveknek, de a társadalom egyéb szereplőinek is részt kellene venni, de nem szerencsés konkrét szervezetek megnevezése.
- Az intézkedések közül a horizontális feladatokat kellene hangsúlyozni, jó lenne, ha státuszát tekintve megmaradna keretstratégiának és egy külön testület vagy intézmény felelne a végrehajtásért. Az ország versenyképességét elsősorban az országstratégiának és nem az NFFS-nek kell kezelni, a nagyobb hangsúlyt inkább az együttműködésre kell helyezni.
- Az NFFS keretstratégia kellene maradjon, nem adhat feladatot a tárcáknak, mivel nem tudja felvállalni azok koordinálását.
- Az a nemzet lesz a jövőben versenyképesebb, amelyik gondoskodik a jövő generációról is. A gazdasági növekedést a jövőben sokkal kevésbé fogja meghatározni az erőforrások még intenzívebb használata, sokkal inkább azok a társadalmi, kulturális és szociológiai folyamatok, mint az emberek közötti bizalom, a munkához, a takarékosághoz, a becsületességhez kapcsolódó viselkedési formák.
- Az NFFS tegyen javaslatot egy erős kormányzati testület felállítására, mely a fenntarthatóság céljait kormányzati szinten is képviselni tudja, ezzel biztosítva a szakpolitikákba való beépülés lehetőségét.
- Szükség lenne olyan „korlátozó biztosítékok” beépítésére a természeti- és társadalmi erőforrások esetében is, melyek jeleznék, ha egy erőforrás kritikus állapotba kerül és korlátozást jelentene a mindenkori kormányzatnak az erőforrás további túlhasználatára.

4. Az NFFS Stratégiai Környezeti Vizsgálata (NFFS 3.0)

A Nemzeti Fenntartható Fejlődési Tanács Titkársága kezdeményezte a 2/2005. (I.11.) Korm. rendelet szerinti környezeti értékelés elkészítését és a stratégiai környezeti vizsgálat (SKV) lefolytatását. A vizsgálat tárgyát az NFFS 3.0 változata nyújtotta.

A stratégiai környezeti vizsgálat célja az volt, hogy a Keretstratégiáról – a környezeti hatáson túl a gazdasági, társadalmi és fenntarthatósági vonatkozások figyelembe vételével, független, komplex, szisztematikus és átlátható értékelést biztosítva – segítséget nyújtson a Nemzeti Fenntartható Fejlődési Keretstratégia környezeti és fenntarthatósági teljesítményének javításához.

4.1. Az SKV legfontosabb megállapításai

- A fenntarthatósági értékelés keretében az SKV kidolgozói külön-külön részletesen vizsgálták a keretstratégiában kitűzött célok fenntarthatósági vonatkozásait, melynek eredményeképpen megállapításra került, hogy a legtöbb célkitűzés közvetlenül támogatja a fenntarthatóságot.
- A környezeti teljesítményértékelés során a keretstratégia eszközrendszerének környezeti értékelésére került sor, melynek eredményeképpen megállapításra került, hogy a legtöbb beavatkozás, eszközrendszer környezeti teljesítménye megfelelő.

- Az SKV kidolgozói összesen 46 javaslatot tettek az NFFS fenntarthatósági és környezeti értékelésének további javításához, melyek többsége beépítésre került a dokumentumba.

5. Az NFFS 3.1., 3.2. és végső változata

- Az SKV vizsgálat részeként 2011. március 21-április 19. között újra lehetőség nyílt arra, hogy az NFFS 3.1. változataról véleményt nyújtsanak be szakmai és társadalmi szervezetek. Az említett időszakban valamennyi tárca megvitatta, a Vidékfejlesztési Minisztérium összegyűjtötte és a Titkárság számára elküldte az összesített (36 oldalból álló) észrevételeket, javaslatokat. Ezeknek a javaslatoknak többségét a Titkárság beépítette az NFFS végleges változatába.

5.1. Az NFFS 3.1., 3.2. és végső változatok megvitatásának folyamata

- az NFFS 3.1. megtárgyalta az NFFT Plenáris ülése március 21-én.
- az NFFS 3.1. változatát véleményezte az NFFS Mb. 2012. április 2-án és május 7-én.
- az NFFS 3.1. változatát véleményezte az OKT 2012. április 5-én.
- több alkalommal vitatta az NFFT Stratégiai Munkabizottsága, melyek közül kiemelendő a 19 fő részvételével zajlott 2 napos kihelyezett ülés Gömörszőlősen.
- az NFFS 3.2. változatát a Stratégiai Mb. 2012. május 2-i ülésén megvitatta, ez a változat tartalmazta az NFFT Plenáris március 21-i ülésének észrevételeit, az NFFS Mb, az OKT, és a Stratégiai Mb Gömörszőlősi kihelyezett ülésén elhangzott javaslatokat.
- Az NFFS végső változatát az NFFT 2012. május 16-i ülésén elfogadta.

5.2. Az NFFS 3.1., 3.2. megvitatása során leggyakrabban felmerült kérdések

- A javaslatok többsége beépült, továbbra is igény van a fogalmak pontos körülhatárolására.
- Hogyan fog zajlani a társadalmasítás?
- Helyes-e a négy dimenziós, erőforrás-szemléletű megközelítés és felépítés?
- Miért nem használjuk a „jól-lét” megfogalmazást? Megfelelő kompromisszum-e a megengedhető élet?
- Az NFFS a nem fenntartható irányba menő folyamatok valódi okát tárta-e fel? Szükség van-e radikális társadalmi-gazdasági változásokra? A piaci koordináción, a versenyen és a profiton alapuló gazdaság összeegyeztethető-e a fenntarthatósági követelményekkel?
- A Jövőkereső radikálisabb hangvételét elfogadni nem tudók kisebbségi véleményt fogalmaztak meg, ami része lett az anyagnak. Lehetséges ilyesmi a stratégiában?

5.3. Az NFFS 3.1., 3.2. megvitatásának legfontosabb következtetései

- Jól előkészített a keretstratégia mind tartalmi, mind pedig egyeztetési nézőpontból, az érintett szereplők bevonása is megfelelő volt. Bár a készülő keretstratégiára nem terjed ki a kormányzati stratégiai irányításról szóló 38/2012. (III. 12.) kormányrendelet hatálya, mégis egyértelmű a dokumentum készítőinek azon szándéka, hogy megtalálják az illeszkedést a kormányrendelettel.
- A dokumentumban megalkotott indikátor készlet nincs teljes összhangban a szöveggel, ezért a kettő egymáshoz illesztése még elvégzendő feladat. Az indikátorok fejlesztésére feltehetően a keretstratégia elfogadását követően is még szükség lesz.
- A „Humán erőforrás” helyzetelemző része a PISA (Programme for International Student Assessment) vizsgálatok eredményeire épít, így nincs egyensúlyban a tudás különböző aspektusainak tárgyalása, további hiányosság, hogy nincs helyzetelemzés a diplomás képzésről, a diplomások szakmai tudásáról sem.
- Szükséges módot találni arra, hogy a társadalom széles rétegei értesüljenek a dokumentumban található megállapításokról.